

KOMMISSIONEN FOR DE EUROPÆISKE FÆLLESSKABER

Bruxelles, den 10.06.1996
KOM(96) 247 endelig udg.

BERETNING FRA KOMMISSIONEN TIL RÅDET

MARKEDSSITUATIONEN FOR TOMATER
I DEN EUROPÆISKE UNION

BEGRUNDELSE

På landbrugsministrenes rådsmøde den 19. og 22. juni 1995 og i forbindelse med drøftelserne omkring prispakken for 1995/1996 anmodede Rådet Kommissionen om at udarbejde en rapport om situationen i tomatsektoren i EU.

Kommissionen er nu i stand til at forelægge Rådet denne rapport, som er blevet til på grundlag af en undersøgelse, Kommissionen har foretaget i medlemsstaterne med henblik på at efterprøve de foreliggende oplysninger og indsamle nye oplysninger.

Denne rapport behandler kun markedssituationen for tomater til ferskvaremarkedet og inddrager således ikke tomater til forarbejdning.

Markedet for tomater har i de seneste produktionsår været præget af vanskeligheder, navnlig inden for væksthushproduktionen, hvor der er ved at ske en omlægning af markedet som følge af den nye situation, der opstod, da overgangsperioden for dette produkt i forbindelse med Spaniens tiltrædelse udløb i 1993.

Denne rapport analyserer ligeledes fællesskabsstøtten til produktions- og afsætningsleddene, som ikke synes at have nogen mærkbar indvirkning på produktionsudviklingen. De nationale støtteordninger, der fuldt ud finansieres af medlemsstaterne, og som specifikt vedrører tomatsektoren, gennemgås ligeledes i denne rapport.

En af konklusionerne i denne rapport er, at markedet skal finde sin naturlige ligevægt uden EF-interventioner.

Kommissionen har imidlertid ved tidligere lejligheder ikke modsat sig national støtte til afvikling af produktionskapaciteten, og en sådan støtte ville eventuelt kunne anvendes i forbindelse med væksthuse.

INDHOLDSFORTEGNELSE

INDLEDNING

RESUMÉ

I. ANALYSE AF EF-MARKEDET FOR TOMATER

1. VERDENSMARKEDET

2. EF-MARKEDET

2.1. Tomaternes relative økonomiske betydning i landbruget

2.2. EF-produktionen

2.3. Situationen og udviklingen med hensyn til
produktionsstrukturene

2.4. Forbrug og afsætning

2.5. Producentpriserne

3. SAMHANDELEN

3.1. Samhandelen i Fællesskabet

3.2. Indførsel fra tredjelande

3.3. Udførsel til tredjelande

II. EF-STØTTE

1. Strukturstøtte

2. Statsstøtte

KONKLUSIONER

BILAG

1. Produktionsregioner
 - Belgien
 - Nederlandene
 - Frankrig
 - Spanien

2. Statistikker

3. Strukturbilag

INDLEDNING

På landbrugsministrenes rådsmøde den 19. og 22. juni 1995 anmodede Rådet i forbindelse med drøftelserne af prispakken for 1995/96 Kommissionen om at forelægge en rapport om situationen i tomatsektoren i Den Europæiske Union. Denne rapport er blevet udarbejdet på grundlag af en undersøgelse, som Kommissionen skulle foretage i medlemsstaterne, så de foreliggende oplysninger kunne kontrolleres, og der kunne indsamles oplysninger, som Kommissionens tjenestegrene ikke var i besiddelse af.

Den undersøgte periode omfatter de fem år fra 1990 til 1994. Denne periode omfatter tre produktionsår, hvor Spanien stadig for dette produkts vedkommende var inde i overgangsperioden i forbindelse med tiltrædelsen og derfor var undergivet tilbudspriser, samt to produktionsår, 1993 og 1994, hvor Spanien kun havde en ordning med statistisk overvågning af forsendelserne (SMS).

Denne rapport behandler kun markedssituationen for tomater til ferskvaremarkedet. Den vedrører derfor ikke tomater til forarbejdning, der anses for et andet produkt både med hensyn til produktionsbetingelser og afsætning.

RESUMÉ

Tomater er blandt de vigtige grøntsager i den europæiske kost. Deres betydning i Fællesskabets landbrugsøkonomi (14,7% af den samlede mængde grøntsager) er stor. På EF-budgettet er der opført 9,4 mio. ECU, der anvendes til intervention på tomatmarkedet.

Siden 1990 har der været en nedgang i EF-produktionen og i de arealer, hvor der dyrkes tomater. På den anden side har der været en bemærkelsesværdig stigning i udbytterne på grund af forbedrede dyrkningsmetoder. Den fremtidige udvikling vil gå i retning af en specialisering af produktionen og en nedgang i antallet af bedrifter.

Den stigning, der siden 1990 har kunnet konstateres i forbruget, synes at have nået sit højdepunkt, og forbruget forventes nu at stabilisere sig. Forbruget viser imidlertid en udvikling, hvor der ønskes større diversitet og bedre kvalitet, idet der er efterspørgsel efter nye typer og sorter med en smag, der i højere grad minder om "frilandstomater". En tilpasning af produktionen til denne nye efterspørgsel synes at være en af de faktorer, der vil kunne øge produktionen i de nordiske lande, som står over for en hård konkurrence fra de sydlige lande.

De udprægede sæsonudsving er fortsat et af de væsentligste kendetegn for denne sektor. Prisudviklingen på engrosmarkederne synes alt i alt at være faldende; der kunne dog konstateres en relativ stigning i noteringerne i 1994. Selv om der endnu ikke foreligger endelige oplysninger, synes priserne også at være faldet i 1995, navnlig for de drivhustomater, der produceres i den nordlige del af EF.

Dette fald skyldes frem for alt en nedgang i noteringerne for de traditionelle runde tomater, medens producentpriserne for de nye sorter med høj værditilvækst (tomater i klaser, kirsebærtomater) er meget hævede. Der er en gradvis stigning i produktionen af disse nye sorter.

Det har ikke kunne påvises, at visse svage valutaers monetære udsving har haft nogen mærkbar virkning for priserne på tomater fra lande, hvis valutaer er blevet devalueret (Spanien bl.a.).

EF-interventionen, som alt i alt er aftaget siden 1990, er kun blevet anvendt som sikkerhedsnet for markedet og i intet tilfælde som en indkomstkilde, idet udnyttelsen af denne mulighed har været meget begrænset (1,6% i gennemsnit).

Fællesskabets samhandel er steget med 27% siden 1990. Dette må for en stor dels vedkommende tilskrives forøgelsen i forsendelserne af spanske produkter.

En omlægning af produktionsperioderne har medført visse sæsonbetingede vanskeligheder for denne sektor mellem de nordlige og sydlige regioner. Indtil 1994 var vinterperioden (januar, februar og marts) således næsten fuldt ud dækket af den spanske (herunder De Kanariske Øer) og den marokkanske produktion, medens sommerperioden svarede til produktionssæsonen i de nordlige medlemsstater (Belgien, Nederlandene og en del af Frankrig).

Da Spaniens overgangsperiode i forbindelse med tiltrædelsen udløb i 1993, ophørte prisrestriktionerne, og der er nu fri adgang til afsætning af spanske produkter i de såkaldt "følsomme" måneder (april, maj og juni), hvilket medfører en stor overlapning med produktionen i de nordlige lande.

På den anden side forsøger "væksthusproduktionen" at tilkæmpe sig en del af "vintermarkedet" ved hjælp af ny dyrkningsteknik og sorter med høj værditilvækst, som nødvendiggør store investeringer.

Indførslerne fra tredjelande, navnlig marokkanske produkter, sker hovedsageligt til det franske marked. Det ser ikke ud til, at denne indførsel forstyrrer markedet. Indførslerne finder i øvrigt siden 1995 sted i henhold til en bilateral aftale med Marokko.

EF-støtten til produktions- og afsætningsstrukturen synes ikke at have haft nogen afgørende indflydelse på produktionsudviklingen. Denne er i langt højere grad blevet påvirket af de normale markedsudsving og navnlig udviklingen i samhandelen i Fællesskabet.

Kommissionen har i øvrigt ingen oplysninger om nationale støtteordninger, der helt finansieres af medlemsstaterne, og som specifikt ydes til tomater. I forbindelse med de generelle nationale støtteordninger har tomatsektoren kunne nyde godt af generelle støtteplaner for landbruget og for regional udvikling.

1. VERDENSMARKEDET

Tomatproduktionen tegner sig mængdemæssigt for 18% af verdensproduktionen af grøntsager. Ifølge FAO's tal er verdensproduktionen af tomater (herunder tomater til forarbejdning) steget fra 50 mio. tons i 1990 til 74,3 mio. tons i 1993.

Verdenshandelen med friske tomater er på mindre end 4% af verdensproduktionen, og tomater til forarbejdning tegner sig for ca. 30% af verdensproduktionen.

De små udførsler af tomater til konsum i frisk tilstand viser, at størstedelen af tomatproduktionen på verdensplan er bestemt til forbrug på hjemmemarkedene.

Produktet er nemlig ikke særligt velegnet til samhandel som følge af dets egenskaber. Produktet er meget let fordærveligt, der er overlapning mellem produktionsperioderne i de importerende og eksporterende lande, og der er store prisudsving i løbet af sæsonen.

De største producenter er EF, USA, det tidligere USSR, Kina og Tyrkiet.

EF er den største producent med en produktion på 13,4 mio. tons, hvoraf 6,9 mio. tons, dvs. 48,5% af den samlede produktion¹, er bestemt til forbrug i frisk tilstand. Handelen med friske tomater er stærkt udviklet i Europa, og det er her man finder verdens største eksportører, Nederlandene, Spanien og Belgien, samt de største importører, Tyskland, Frankrig og Det Forenede Kongerige.

2. EF-MARKEDET

2.1. Tomaternes økonomiske betydning i gartnerisektoren

Friske tomater er et vigtigt produkt inden for gartnerisektoren. Det forhold, at europæerne forbruger tomater hele året igennem, gør det berettiget at betragte tomaten som en "basisgrøntsag". Den tegner sig for 14,7% af de samlede producerede grøntsager i EF. Det landbrugsareal, der anvendes til denne produktion udgør i gennemsnit 13% af gartneriarealet i EF.

Hvad budgettet angår, er de gennemsnitlige omkostninger på 9,4 mio. ECU² til interventioner på markedet, og de svarer til 1,2% af budgettet for friske frugter og grøntsager.

De tilbagekøbte mængder fra markedet er siden 1990 aftaget, hvad de samlede mængder angår, og svarer i gennemsnit til 1,6% af produktionen af tomater til forbrug i frisk tilstand i perioden 1990-1994. I denne periode har Frankrig tilbagekøbt 3% af sin produktion, efterfulgt af Nederlandene (2,8%) og Italien (2,6%).

¹ For perioden 1990-1994.

² Gennemsnit for årene 1990-1994. For 1994 var budgetudgifterne på 4,46 mio. ECU, hvilket svarede til 0,5% af budgettet for friske frugter og grøntsager.

2.2. EF-produktionen

I gennemsnit er 48,5% af EF-produktionen af tomater bestemt til forbrug i frisk tilstand.

Europas største producent af tomater til forbrug i frisk tilstand er Italien (29,8%), efterfulgt af Spanien (27,4%), Grækenland (10%) og Nederlandene (9%).

Denne produktion, der var stigende indtil 1990, er faldet i perioden fra 1990 til 1994 (fra 7 mio. tons i 1990 til 6,3 mio. tons i 1994). Denne nedadgående tendens er meget tydelig fra produktionsåret 1993, navnlig i Spanien, Italien og Nederlandene. Derimod har der i Belgien og Grækenland kunnet konstateres en stigning siden 1990.

Tabel 1: Udviklingen i tomatproduktionen

(tons)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Belgien	205.030	225.220	268.400	313.960	329.500	346.779	309.334
Græken- land	666.910	728.050	665.790	710.700	754.940	784.850	757.250
Spanien	1.834.893	1.987.763	2.024.695	1.793.832	1.880.143	1.912.300	1.786.807
Frankrig	417.500	421.700	461.100	527.300	516.900	643.400	492.600
Italien	1.594.916	2.018.230	2.657.083	2.759.091	2.712.099	1.984.572	2.149.074
Neder- landene	567.029	620.782	640.725	636.149	651.994	606.612	540.577
Portugal	63.893	80.835	86.706	72.625	64.267	n.d.	75.000
EUR-15	5.530.068	6.265.710	6.987.534	6.993.597	7.098.801	6.651.347	6.262.412

Tabel 2: Produktionsudviklingen i forhold til den samlede EUR-produktion (%)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Belgien	3,7	3,6	3,8	4,5	4,6	5,2	4,9
Grækenland	12	11,5	9,4	10,1	10,5	11,7	12
Spanien	33	31,4	28,7	25,4	26,3	28,5	28,2
Frankrig	7,5	6,7	6,5	7,5	7,2	9,6	7,8
Italien	28,7	31,9	37,7	39,1	37,9	29,6	33,9
Nederlandene	10,2	9,8	9,1	9	9,1	9	8,5

2.3. Situationen og udviklingen med hensyn til produktionsstrukturerne

Frilandsdyrkningen foregår i de sydlige lande og navnlig i Italien, Spanien, Grækenland, Sydfrankrig og Portugal.

Dyrkning under plastikfolie er en nylig form for frilandsproduktion, som består i at beskytte afgrøderne ved hjælp af plastiktunneler. Det væsentligste formål hermed er at beskytte mod vinden og at optimere produktkvaliteten.

Væksthusdyrkningen foregår i de nordlige lande, navnlig i Nederlandene, Belgien og en del af Frankrig. Denne dyrkningsform giver mulighed for kunstig opvarmning i de koldeste perioder.

Det samlede EF-areal, der anvendes til tomatproduktion, har været aftagende siden 1990 (fra 255 000 ha i 1990 til 217 000 ha i 1994). Dette skyldes for en dels vedkommende mindskelsen af arealerne i de sydlige lande, hvor der traditionelt er tale om frilandsdyrkning, og falder sammen med en forøgelse af udbytterne og indførelsen af nye sorter.

Italien har for det største areal, som udgør 50,6% af det samlede areal, og derefter følger Spanien med 25,5% og Grækenland med 14,9%.

Det samlede areal til væksthushproduktion i Fællesskabet udgør kun 9% af det samlede areal, hvor der dyrkes tomater til forbrug i frisk tilstand.

I Belgien og Nederlandene foregår hele produktionen i væksthuse. Det skal bemærkes, at der siden 1990 har været en konstant nedgang i arealet i Nederlandene, medens der i Belgien har været tale om en svag forøgelse. I Spanien tegner arealet til væksthushproduktion sig for 16,6% af det samlede areal, i Italien for 5,3% og i Frankrig for 60%.

Generelt kan der for perioden 1990-1994 konstateres en nedgang i arealerne på 17,7%. Denne reduktion har været størst i Frankrig (-38,9%), efterfulgt af Nederlandene (-29,2%), Grækenland (-20%) og Spanien (-13,4%).

Tabel 3: Udviklingen i produktionsarealerne for tomater
(hektar)

	1990	1991	1992	1993	1994
Belgien	940	945	963	946	954
Grækenland	38.513	39.015	36.657	33.110	32.083
Spanien	69.884	59.913	55.802	57.111	61.613
Frankrig	6.600	6.650	5.960	6.060	4.750
Italien	136.378	129.669	117.595	113.426	115.248
Nederlandene	1.603	1.570	1.505	1.390	1.241

De forskellige dyrkningsmetoder bevirker en meget stor forskel i udbytterne for de enkelte bedriftstyper.

Nedenstående tabel viser således forskellen mellem udbytterne ved frilandsdyrkning - 50 tons/hektar - og udbytterne ved væksthushdyrkning - 400 tons/hektar.

Fra 1990 til 1994 har der været en tendens til en generel stigning i udbytterne (på +2% årligt) for begge produktionstyper.

Disse væsentlige stigninger i udbytterne skyldes hovedsagelig en bedre beherskelse af dyrkningsmetoderne, indførelsen på markedet af nye mere produktive sorter samt anvendelsen af ny teknologi ved væksthushdyrkning.

Tabel 4: Udbytteudviklingen for tomatproduktionen

(tons/ha)

	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Belgien	238,8	246,1	285,5	332,2	342,2	366,6	324,2
Grækenland	45,5	53,2	45,6	48,4	51,2	52,4	52,6
Spanien	42,8	44,9	45,2	44,5	47,4	49,1	49,8
Frankrig	108,2	113	119,3	127,7	128,2	145,4	162
Italien	41	45,5	45,7	47,7	50,5	48,4	50,4
Nederlandene	330,6	368	399,7	405,2	433,2	436,4	435,6

2.4. Forbrug og afsætning

Ifølge de oplysninger, der er indsamlet fra medlemsstaterne, har der siden 1990 været en stigning i forbruget. Denne tendens siger dog intet om den fremtidige udvikling, og inden for branchen forventes der snarere en stagnation i forbruget.

Det gennemsnitlige forbrug af friske tomater i EF er på 24,6 kg/indbygger³. Dette tal ligger langt fra det gennemsnitlige forbrug på 31 kg/indbygger, som er konstateret for OECD-landene.

Grækenland tegner sig for det største forbrug af friske tomater efterfulgt af Italien og Spanien. Det skal i øvrigt bemærkes, at der i Spanien har været en kraftig nedgang i forbruget af friske tomater i 1994.

Det fremgår også af nedenstående tabel, at forbruget i Fællesskabet ikke er ensartet, snarere tværtimod. Der er betydelige forskelle i forbruget for de enkelte medlemsstater. Forholdet mellem den medlemsstat, der har det største forbrug, og den, der har det laveste forbrug, er 1 til 15.

Udviklingen i forbruget viser, at der er en udpræget tendens til, at forbrugerne foretrækker de nye sorter såsom tomater i klaser, kirsebærtomater og sorter med organoleptiske egenskaber, der i højere grad minder om frilandstomater.

De medlemsstater, der har en stor produktion, har generelt et meget stort forbrug, som holder sig mere eller mindre stabilt.

³ Gennemsnit i perioden 1990-1994.

Tabel 5: Forbruget af (friske) tomater

(kg/indbygger)

Medlemsstat	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
Belgien	10,9	9,5	11,8	14,0	11,7	13,5	/
Danmark	5,9	/	5,5	/	/	5,0	/
Tyskland	13,9	14,8	15,4	15,3	15,7	16,0	14,1
Grækenland	66,0	72,0	65,0	69,0	73,0	76,0	73,0
Spanien	37,0	40,8	43,6	37,2	36,5	35,3	28,3
Frankrig	10,0	10,3	10,4	10,6	/	/	/
Irland	6,0	6,0	6,0	6,0	6,0	/	/
Italien	59,4	62,1	64,4	63,3	57,6	57,1	55,6
Luxembourg	/	/	/	/	/	/	/
Nederlandene	6,1	6,2	6,5	6,7	6,6	6,7	6,0
Portugal	/	/	/	/	/	/	/
Det Forenede Kongerige	6,4	6,6	6,4	5,9	6,0	4,5	5,5
Østrig	/	/	/	/	/	/	/
Finland	8,3	8,5	9,1	8,7	9,0	9,0	9,7
Sverige	/	/	/	/	/	/	/

Der anvendes forskellige tomatsorter til at imødekomme efterspørgslen fra EF's forbrugere, som i stadig højere grad ønsker differentierede produkter på markedet. Det nødvendiggør en ekstra indsats i produktionen for at tilpasse sig denne opdeling af markedet med de nye sorter. I de seneste år har der kunnet konstateres en forøgelse af antallet af sorter såsom "kirsebærtomater" og tomater på stilk eller "tomater i klasser", som har haft stor succes på grund af de organoleptiske egenskaber og den indlysende friskhed.

Produktionen af tomater til forbrug i frisk tilstand adskiller sig fra produktionen til forarbejdning ved at fordele sig over hele året, hvilket er muligt på grund af de nye produktionsmetoder og de nye tomatsorter.

2.5. Producentpriserne

Det mest markante træk ved priserne på friske tomater er de store sæsonudsving. Der kan således konstateres en meget stor forskel i producentpriserne for de enkelte produktionsmåneder og for de enkelte producentmedlemsstater. Normalt er priserne højere i vinterperioden end i perioden fra maj til november, og prisniveauerne er regelmæssigt tilbagevendende.

Generelt kan der konstateres en nedgang i priserne for friske tomater fra 1990 til 1994, hvor priserne igen stiger svagt.

I produktionsåret 1991 var der tale om en prisstigning i forhold til 1990. Priserne faldt imidlertid i Spanien, Italien og Portugal. I dette produktionsår var der også generelt en stigning i produktionen, de tilplantede arealer og udbytterne.

Produktionsåret 1992 var det første produktionsår, hvor priserne faldt. Prisnedgangen var størst i Spanien, Belgien, Nederlandene og Det Forenede Kongerige.

I produktionsåret 1993 fortsatte det i 1992 indledte prisfald. Der skal mindes om, at dette produktionsår var præget af et fald i produktionen til trods for en forøgelse af de tilplantede arealer.

I produktionsåret 1994 var der tale om en relativ prisstigning. Denne stigning i noteringerne var mest udpræget i Nederlandene og Frankrig, hvor 1994-priserne udviste en meget tilfredsstillende stigning og endog oversteg producentpriserne i 1990. I Italien, Belgien og Portugal derimod rettede priserne sig kun en smule uden at nå op på niveauet for 1990. I Spanien og Det Forenede Kongerige lå priserne fortsat på et meget lavt niveau.

Tabel 6 over udviklingen i de månedlige priser er atypisk og viser for Spanien, Nederlandene og Belgien, at der siden 1990 har været en stigning i priserne i maj og juni og et fald i marts og april. I marts og april 1994 var der dog tale om en betydelig genopretning af priserne.

Tabel 6: Udviklingen i de månedlige priser i forhold til 1990
1. Spanien

	1990	1991	1992	1993	1994
Marts	100	44	64	70	88
April	100	79	72	116	95
Maj	100	189	160	181	132
Juni	100	133	101	105	146

2. Nederlandene

	1990	1991	1992	1993	1994
Marts	100	77	68	53	77
April	100	110	79	74	91
Maj	100	94	126	96	104
Juni	100	159	123	109	148

3. Belgien

	1990	1991	1992	1993	1994
Marts	100	73	67	59	78
April	100	106	85	77	86
Maj	100	92	130	101	99
Juni	100	128	110	96	123

Kilde: Udarbejdet af GD VI på grundlag af oplysninger fra Landbrugsministeriet (Spanien), CBT og VBT

I produktionsåret 1995 har producenterne i de nordlige lande beklaget sig over lave noteringer og en manglende rentabilitet for virksomhederne som følge heraf. Dette forhold synes at gøre sig gældende for alle væksthushavende produkter og er således ikke begrænset til tomatsektoren.

Problemet kan illustreres ved nedenstående tal for de *traditionelle runde tomater* i Belgien:

- Omkostninger (investeringer, produktion og arbejdskraft): 1 400 til 1 500 BEF/m². Den normale produktion er på ca. 55 kg/m² og en høj produktion på ca. 60 kg/m²;
- Det indebærer, at der for at opnå et økonomisk resultat, der er tilstrækkeligt til at dække de afholdte omkostninger, skal opnås en pris på mindst 23 BEF/kg (omkostninger på 1 400 BEF og en produktion på 60 kg) for de virkelig gode bedrifter. Den gennemsnitlige pris i Belgien har i 1995 været på 20 BEF/kg⁴.

Belgiske tomater konkurrerer med spanske tomater, hvis pris er ledende, på det franske marked (55% af den belgiske udførsel).

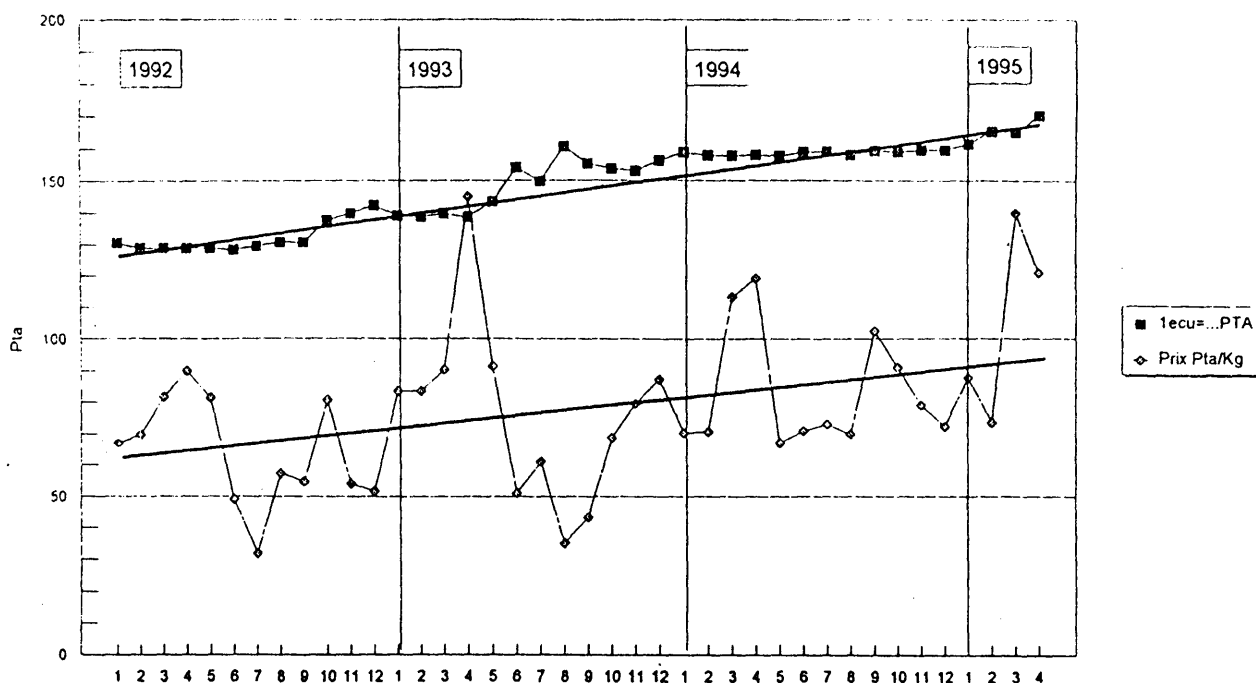
En gennemgang af de spanske priser i pesetas viser, at udsvingene er meget betydelige, de monetære problemer ikke taget i betragtning.

Udviklingskurverne fra januar 1992 til april 1995 viser, at udviklingen i priserne i pesetas faktisk talt er parallel med devalueringen af den spanske valuta. På grundlag af de gennemsnitlige tendenser over 40 måneder steg kursen ECU/PTA temmelig regelmæssigt med 32%, mens prisen i pesetas med store udsving steg med 51%. Det følger heraf, at prisen på spanske tomater udtrykt i ECU steg med ca. 14% over perioden.

Det kan derfor ikke påvises, at devalueringerne af pesetas har haft en virkning for de spanske tomaters pris i ECU og dermed i franske francs.

⁴ Tal fra medlemsstaten.

Spanske tomater Monetære virkninger for priserne

Januar 1992/april 1995

3. ANALYSE AF SAMHANDELEN

3.1. Samhandelen i Fællesskabet

EF-handelen (herunder også De Kanariske Øer) er mængdemæssigt steget med 27 % siden 1990.

Samhandelen omfatter 1,3 mio. tons, hvilket svarer til 21% af den samlede produktion.

Mængdemæssigt kom den største del af forsendelserne inden for EF i 1994 fra Spanien med 618 000 tons (heraf 306 000 tons fra De Kanariske Øer); desuden skal det bemærkes, at dette land siden 1990 har fordoblet sine forsendelser. Herefter kommer Nederlandene med 410 000 tons og Belgien med 160 800 tons⁵. De vigtigste bestemmelseslande i EF for disse forsendelser befinder sig i Tyskland, Det Forenede Kongerige og Frankrig.

⁵ Tal for 1994.

Siden 1990 har der været en nedgang i forsendelserne fra Nederlandene og Belgien, navnlig i produktionsåret 1993, hvorefter der var tale om en let genopretning i produktionsåret 1994.

Derimod opretholdtes eller forøgedes de franske og italienske forsendelser i 1993, og de havde et rekordår i 1994.

Tabel 7: Den interne samhandel i Fællesskabet (tons)

	1990	1991	1992	1993	1994
Spanien	291.885	331.391	414.630	433.167	618.426
Nederlandene	545.958	559.175	545.010	387.053	409.669
Belgien	154.667	172.437	187.831	150.403	160.779
Italien	17.196	23.884	28.883	38.832	64.655
Frankrig	31.568	43.317	46.682	46.758	62.051
EUR-12	1.051.777	1.142.113	1.238.824	1.068.907	1.332.080

Kilde: Eurostat-Cronos. Tallene for Spanien omfatter også De kanariske Øer.

Forøgelsen af de spanske forsendelser har utvivlsomt forbindelse med overgangsperiodens udløb ved begyndelsen af produktionsåret 1993, da restriktionerne dermed ophørte. Denne forøgelse konsolideres i 1994, et år hvor produktionen og forbruget i Spanien var faldende. For dette år kan det konkluderes, at forsendelserne fandt sted på bekostning af afsætningen på det nationale marked. Endvidere kan det konstateres, at der var en større stigning i forsendelserne fra fastlandet (Almeria og Murcia) end i forsendelserne fra De kanariske Øer

Sæsonens forløb

Forsendelserne inden for EF har traditionelt fundet sted i to forskellige perioder:

- Fra november til marts (vintertomater): Forsendelser af spansk oprindelse fra De Kanariske Øer og fra Murcia/Almeria.
- Fra april til september (sommertomater): Forsendelser fra Nederlandene og Belgien. I denne periode har den spanske produktion været bestemt for det nationale marked.

For nylig har der dog kunnet konstateres to ændringer i dette traditionelle mønster:

- Dels har der været tale om en stigning i forsendelserne af spansk oprindelse i april, maj og juni (se nedenstående tabel) samtidig med at den store mængde i januar, februar og marts er blevet opretholdt. Dette er tegn på en handelsstrategi for den spanske produktion gående ud på også at få del i afsætningen i den periode, der traditionelt har været forbeholdt de nordlige producenter.
- Dels har der også kunnet konstateres en udvikling i forsendelserne fra Nederlandene med modsat fortegn: Forsendelserne i 1994 steg i januar, februar og marts. Til gengæld mindskedes forsendelserne i maj og juni. I Belgien steg forsendelserne i april og maj, men også i februar og marts.
Disse ændringer viser, at der i vinterperioden er en konkurrence mellem de "nordlige" og de spanske forsendelser.

Siden 1993 har der været tegn på en hel omlægning af den traditionelle tidsplan for samhandelen. Nye markedsføringsstrategier er ved at gøre sig gældende. Eksempelvis har diversificeringen i Nederlandene gjort det muligt at markedsføre tomater i klaser i februar. På den anden side giver den spanske produktionskapacitet i visse regioner mulighed for produktion i 11 af de 12 måneder.

Dette har været en af hovedgrundene til de vanskeligheder, der i de seneste år har været på tomatmarkedet. Den naturlige markedsudvikling vil formentlig føre til en passende ligevægt, uden at det er nødvendigt at intervenere fra Fællesskabets side.

Tabel 8 : Udviklingen i samhandelen over tid

(tons)

	<i>Januar</i>			<i>Februar</i>			<i>Marts</i>		
	1992	1993	1994	1992	1993	1994	1992	1993	1994
Belgien	1170	527	1076	317	462	1862	869	2221	2182
Nederlandene	22762	16510	22830	18125	14760	24694	27301	24878	36776
Spanien	105219	76099	95013	50741	108644	97027	68795	89203	88256

	<i>April</i>			<i>Maj</i>			<i>Juni</i>		
	1992	1993	1994	1992	1993	1994	1992	1993	1994
Belgien	11478	15248	81333	23562	29100	26637	30050	34558	34204
Nederlandene	46343	43828	43487	74566	72308	65076	93469	86330	77578
Spanien	43801	39099	49114	8428	29671	50601	5078	11230	50601

3.2 Samhandelen med tredjelande

Import

Hovedleverandøren er for øjeblikket Marokko med en mængde på 148 000 t fordelt mellem november og marts.

Den næstvigtigste leverandør er Israel med 4 000 t i 1994.

EF's samlede import var i 1994 på 162 114 t.

Tabel 9 : EF's import

	1990	1991	1992	1993	1994
MAROKKO	106.319	135.808	131.920	164.360	148.297
TYRKIET	3.014	3.230	3.926	1.820	2.829
ISRAEL	7.217	5.707	5.033	3.860	4.073
I ALT	-	-	152.066	179.572	162.114

Marokko

Marokkos tomatareal er blevet reduceret siden 1990 (fra 5 500 ha i 1990 til 4 000 ha i 1994) med en forskydning mod beskyttede afgrøder. Produktionen er stabil på trods af et fald i 1994.

Hovedaftageren for importen fra Marokko er Frankrig, som i 1994 købte 85% af den samlede tomatimport fra Marokko. Tyskland er det endelige marked for 6,4% af den samlede mængde, og Belgien og Nederlandene aftager hver 2% af importen fra Marokko. Spanien og Italien aftager hver under 400 t.

I protokol nr. 1 til euro-Middelhavsassocieringsaftalen med Marokko fastsættes et kontingent af friske tomater på 150 676 t, for hvilket der gælder en værditold på nul og i perioden fra oktober til marts en præferenceindgangspris.

Med hensyn til nedsættelsen af værditolden er aftalen endnu ikke blevet iværksat: for importen anvendes fortsat en værditold på nul i henhold til den tidligere, men stadig gældende aftale inden for grænserne af EF-kontingentet på 96 208 t for perioden 15. november-30. april 1996, heraf 16 800 t for perioden 1.-30. april 1996. Desuden findes der for Marokko et bilateralt fransk kontingent på 120 000 t til en værditold på nul.

Når den nye aftale træder definitivt i kraft, bliver EF-kontingentet til en værditold på nul på 150 676 t, og det bilaterale fransk-marokkanske kontingent annulleres. Det nye kontingent svarer således til summen af det tidligere EF-kontingent, det bilaterale kontingent, der er blevet "overtaget" af EF, og af mængder, der er blevet tildelt i forbindelse med udvidelsen med de tre nye medlemsstater.

Bestemmelsen vedrørende den årlige forhøjelse af kontingentet, der fandtes i den gamle aftale, er blevet videreført: hvert år fra den 1. januar 1997 til den 1. januar 2000 vil mængden blive forhøjet med fire lige store rater svarende til 3% af beløbet.

Endelig vil værditolden blive reduceret med 60% for de mængder, der overstiger kontingentet.

Hvad angår præferenceindgangsprisen blev aftalen iværksat før tiden den 1. november 1995 ved Rådets forordning (EF) nr. 3057/95 af 22. december 1995 (EFT nr. L 326).

I perioden fra den 1. november 1995 til den 30. marts 1996 gjaldt der for Marokko en indgangspris på 500 ECU/t for en maksimumsmængde på 145 676 t. Indgangsprisen i henhold til den fælles toldtarif, der gælder for alle andre oprindelser, var på 688 ECU/t fra den 1. november til den 20. december 1995, på 738 ECU/t fra den 21. til den 31. december 1995 og på 895 ECU/t fra den 1. januar til den 31. marts 1996.

I henhold til artikel 3 i protokol nr. 1 til associeringsaftalen med Marokko vil der for dette land for alle fremtidige perioder fra den 1. oktober til den 31. marts gælde en reduceret indgangspris for en uændret maksimumsmængde på 150 676 t. Denne mængde fordeles på månederne på følgende måde:

periode	mængde
oktober	5 000
november til og med marts	145 676
heraf:	
november	18 601
december	36 170
januar	30 749
februar	33 091
marts	27 065
I alt	150 676

Indgangsprisen - 500 ECU/t for 1995/96 - nedsættes i samme forhold og i samme rytme som den indgangspris, der er konsolideret i forbindelse med den fælles markedsordning. Der er for perioden fra november til marts åbnet mulighed for en vis tolerance i form af en månedlig overskridelse på 20% og mulighed for at bruge mængder, der ikke er blevet brugt i en given måned, i en senere måned, forudsat at den samlede mængde ikke overskrides.

Endelig giver Marokko Kommissionen meddelelse om den ugentlige eksport til EF.

Med denne præferenceordning vedrørende den specifikke tillægstold overtoges og videreudvikledes de bestemmelser, der var blevet indført i første kvartal af 1995, og som havde til formål at sikre Marokko, at landet kunne opretholde sin traditionelle eksport.

For det første produktionsår, hvor den nye ordning med indgangspris blev anvendt, nemlig fra den 1. januar 1995 for tomater, fastsattes i en aftale i form af brevveksling mellem Det Europæiske Fællesskab og Kongeriget Marokko¹ navnlig en præferenceindgangspris for tomater på 560 ECU/t. Denne aftale blev anvendt for første gang for perioden fra den 1. januar til den 31. marts 1995 for en maksimumsmængde på 81 006 t, der var baseret på den traditionelle samhandel med De Tolv.

Marokko havde forpligtet sig til ikke at overskride denne mængde og månedligt at fordele 27 756, 29 594 og 23 656 t i henholdsvis januar, februar og marts 1995 med en tolerance på 10% og til at give meddelelse om de ugentlige mængder, der blev eksporteret til EF.

En analyse af denne periode viser, at aftalen er blevet anvendt tilfredsstillende: mængderne er blevet strengt overholdt, de forskellige informationskilder svarer til hinanden (se nedenstående oversigt). Bortset fra en kritisk periode i februar 1995 har priserne endvidere været tilfredsstillende.

informationskilder/ perioder (mængder i tons)	Marokkos meddelelse: eksport til EF	Afskrivning på kontingentet 11.0990 : importerede mængder	Databanken Comext : reel import:
januar 1995	28 697	28 884	26 189
februar 1995	26 063	25 985	25 319
marts 1995	24 463	26 106	25 971
i alt	79 223	80 975	77 479

De foreliggende tal for indeværende produktionsår viser en underudnyttelse fra Marokkos side af det kontingent, for hvilket der gælder en præferenceindgangspris. Endvidere er priserne blevet opretholdt: den faste importværdi har til stadighed ligget over indgangsprisen for Marokko bortset fra to kritiske perioder i midten af november 1995 og midten af januar 1996.

¹ Rådets afgørelse af 20. december 1994, EFT nr. L 48 af 3.3.1995, s. 22. Kommissionen satte denne aftale i kraft ved forordning (EF) nr. 298/95 af 14. februar 1995, EFT nr. L 35 af 25.02.1995, s. 6.

Tabel 10 : Udvikling i EF's import fra Marokko

tomater KN 070200 enhed: ton	Samhandel med tredjelande Import fra Marokko til EF
1986	93 482
1987	93 194
1988	80 968
1989	91 874
1990	106 319
1991	135 808
1992	131 920
1993	164 360
1994	148 297
1995 (januar -juni)	84 491

Kilder: eurostat-comext

Eksport

Fællesskabets tomateksport har været i stadig stigning siden 1990 for alle medlemsstater med undtagelse af Det Forenede Kongerige, idet den er steget fra 107 000 t til 278 000 t for 1994, dvs. en årlig gennemsnitsstigning på 24,1%.

Tabel 11 : Eksport fra EUR-12 (i tons)

PARTNERE	1990	1991	1992	1993	1994
EF	2.009	4.106	3.862	12.782	12.549
CANADA	425	1.769	1.067	1.978	2.891
SCHWEIZ	25.891	29.549	29.239	34.267	39.816
POLEN	2.070	22.260	29.959	43.570	32.020
UNGARN	131	189	1.782	4.668	4.463
ISRAEL	3	24	15	0	4.056
RUSLAND	0	0	84	648	35.759
SLOVENIEN	0	0	577	5.051	7.458
KROATIEN	0	0	111	1.481	6.602
TJEKKIET	0	0	0	6.950	12.865
ANDRE END EUR-12	106.904	131.591	147.383	211.207	278.089

Generelt kan det vedrørende eksporten bemærkes, at der har været en åbning mod østlande som Rusland, Polen, Tjekkiet og visse dele af det tidligere Jugoslavien. Denne eksport må kunne forventes at fortsætte i fremtiden.

II. EF-STØTTE

1. Strukturstøtte

a) Støtten til produktionsstrukturer

Indtil 1993 intervenserede EUGFL, Garantisektionen, ikke med hensyn til denne støttetype. Støtten blev ydet via et system med udgifter "uden loft" i den enkelte medlemsstat, og EUGFL godtgjorde de af disse medlemsstater anmeldte udgifter. Udgifterne var støtteberettigede, når bestemmelserne i Rådets forordning (EØF) nr. 2328/91 om forbedring af landbrugsstrukturens effektivitet var overholdt. Denne forordning indeholdt ikke et specifikt forbud mod støtte vedrørende væksthuse eller tomater.

Efter 1994 var der en finansiell ramme for mål 5a (samt en programmering begrænset til støtte ydet i mål 1-regioner). Men det må erindres, at til trods for Kommissionens forsøg på at opnå en specifik programmering for hele forordning (EØF) nr. 2328/91, har Rådet ikke støttet denne holdning. De nuværende lovrammer omfatter kun et vejledende finansielt overslag, og for investeringernes vedkommende er støtten til væksthuse og tomater fortsat mulig.

På baggrund af denne situation og de deraf følgende vanskeligheder med at undersøge denne støttes eventuelle virkninger for tomatproduktionen er medlemsstaterne blevet anmodet om at foretage en analyse af støtten til denne produktion. Alle medlemsstater har meddelt, at det har været umuligt at fremkomme med præcise oplysninger om denne støtte. Der bør ligeledes tages hensyn til, at produktionsstrukturerne for frugt og grøntsager er meget varierende (i læhus, under plastic eller net, i væksthuse osv.) og kan anvendes til fremstilling af flere produkter alt efter sæsonen, klimaet, forbrugernes smag, markedet osv., hvilket yderligere vanskeliggør en præcis analyse inden for rammerne af mål 5a.

Derimod kan denne investeringstype bedre identificeres inden for de operationelle programmer. Således har svaret hver gang været negativt, trods de anmodninger som er modtaget fra en række medlemsstater med henblik på opførelse af væksthuse for tomater. Sidst har det drejet sig om Spanien. De eneste tilfælde, hvor der er godkendt en medfinansiering for væksthuse, har været meget specifikke aktioner for produkter som blomster og produkter, der produceres uden for sæsonen.

Uden for de operationelle programmer kan der kun foretages en forsøgsvis analyse i mangel af præcise oplysninger. Da lovgrundlaget ikke muliggør en indgående behandling af situationen, er der blevet indhentet en række oplysninger hos medlemsstaterne for at få et overblik over situationen. Det fremgår af de oplysninger, der er blevet indhentet i perioden 1990-94 i forbindelse med investeringsstøtten efter forordning nr. 2328/91, at 5,5 % af støtten er gået til opførelse og modernisering af væksthuse for alle mulige former for produkter, nemlig frugter, grøntsager, blomster eller planteskoler. Disse investeringer udgør tilsammen en udgift for EUGFL på 347,65 mio. ECU for EF for hele perioden.

Ud fra dette samlede beløb kan der ved en ekstrapolation for tomatproduktionen, der udgør ca. 14 % af den samlede produktion af frugt og grøntsager (ekskl. blomster og planteskoler), foretages en forsøgsvis ansættelse af støtten til tomater. Anvendes den deraf fremkomne procentsats på den samlede støtte til disse investeringer, nås der frem til et EUGFL-bidrag på 48,67 mio. ECU for perioden 1990-94, hvilket giver et årligt gennemsnit for de 12 EF-lande på 9,73 mio. ECU.

Konklusionen er, at uden at der kan udelukkes marginale tilfælde af anvendelser af væksthuse til tomatproduktion, er der kun en minimal strukturstøtte til investeringer for så vidt angår EF-produktionen.

b) Støtten til forarbejdnings- og afsætningsstrukturer

For at få et fuldstændigt overblik over situationen bør der ligeledes foretages en undersøgelse af støtten til forarbejdning og afsætning af landbrugsprodukter. På dette område er støtten tilladt, men der er præcise udvælgelseskriterier, der skal overholdes [jf. bilag]. Det kan således konstateres, at der er forbud mod eller meget restriktive betingelser for - f.eks. en 20 %'s reduktion af forarbejdningskapaciteterne - investeringer vedrørende forarbejdning af tomater. Derimod er forarbejdningsstøtte (auktioner, emballage) normalt tilladt, idet der er tale om foranstaltninger, der skal lette produkternes afsætning på markedet, og som derfor udgør et positivt element i produktionskæden.

Til orientering viser nedenstående tabel støtten til forarbejdning og afsætning for hele frugt- og grøntsagssektoren for perioden 1991-93. På baggrund af de restriktive udvælgelseskriterier og tomaternes relative betydning inden for hele frugt- og grøntsagssektoren kan det konkluderes, at tomatproduktionen praktisk taget ikke har nydt godt af støtte til forarbejdning og afsætning.

Forordning (EØF) nr. 866/90 - SEKTOR: FRUGT OG GRØNTSAGER Perioden 1991-93

(i mio. ECU)

Medlems- stat	B	DK	D	GR	E	F	IRL	I	L	NL	P	UK	EUR-12 i alt
Perioden 91-93, i alt	5,78	0,11	29,10	22,06	56,95	31,40	2,37	74,17	0	4,59	26,2	6,64	259,37
Årligt gennemsnit	1,45	0,03	7,28	5,52	14,24	7,85	0,59	18,54	0	1,15	6,55	1,66	64,84

2. Statsstøtte

2.1. Statsstøtte i tomatsektoren

Kommissionen er ikke i besiddelse af oplysninger om nationale støtteordninger, der udelukkende finansieres af medlemsstaterne, og som specifikt vedrører tomatsektoren. Det eneste kendte tilfælde, som vedrører den nuværende situation på tomatmarkedet, er en belgisk anmodning om tilladelse til at anvende en redningsstøtte i form af rentelettelse og statsgaranti for kreditter til tomat-, paprika- og agurkeavlere med økonomiske vanskeligheder

I henhold til Kommissionens gældende politik er den væsentligste betingelse for at godkende en sådan redningsstøtte, at den vedrører investeringer, der allerede er blevet foretaget, og at redningsstøtten og den allerede bevilligede investeringsstøtte ikke overstiger den maksimale grænse, som normalt anvendes på investeringsstøtte.

Yderligere betingelser for godkendelse af redningsstøtte er, at de pågældende virksomheders økonomiske vanskeligheder skyldes eksterne faktorer, eller at de støttede virksomheder kan dokumentere deres fremtidige levedygtighed.

Det skal påpeges, at de belgiske tomatavlernes nuværende markedsproblemer kun er en af de situationer, der kan udløse en sådan redningsstøtte. En sådan støtte kan ligeledes ydes som følge af andre begivenheder som f.eks. en stigning i rentesatsen. Den væsentligste årsag til, at Kommissionen ikke modsætter sig en sådan støtte er imidlertid, at den tidligere ydede investeringsstøtte ikke er nået op over det niveau, som normalt accepteres af Kommissionen. På det grundlag kan en sådan støtte betragtes som en supplerende, efterfølgende investeringsstøtte.

2.2. Støtte til tomatsektoren under generelle støtteordninger

Selv om Kommissionen ikke har kendskab til specifikke, nationale støtteordninger for tomatavlere, kan tomatsektoren være omfattet af generelle statsstøtteordninger for gartnerisektoren eller regionale ordninger, der ikke udelukker landbrugssektoren. Mulighederne for at yde en sådan støtte er imidlertid af de nedenstående grunde relativt begrænsede:

- 2.2.1 Kommissionen har den generelle opfattelse, at national støtte i form af **driftsstøtte** (støtte pr. input- eller outputenhed eller pr. ha) er uforenelig med det fælles marked, fordi en sådan støtte ikke har en varig indvirkning på udviklingen i den pågældende sektor. Hvor der er tale om produkter, der er omfattet af fælles markedsordninger, kan denne form for støtte endvidere risikere at gribe ind i EF-støttemekanismerne og betragtes således som overtrædelse af disse markedsordninger. De fælles markedsordninger anses for at være fuldstændige og udtømmende for de heraf omfattede produkter, og de udelukker supplerende, national støtte. Hvis en sådan støtte tildeles, vil den som hovedregel være ulovlig.

I forbindelse med denne gennemgang af markedet for tomater i Den Europæiske Union skal der nævnes to nederlandske foranstaltninger for gartnerisektoren, som eventuelt kan opfattes som driftsstøtte (men som ikke nødvendigvis opfylder betingelserne i artikel 92, stk. 1):

- Kommissionen mener ikke, at det gastarifsystem for den nederlandske gartnerisektor, der anvendes på indeværende tidspunkt, giver denne sektor økonomiske fordele i forhold til andre sektorer i den nederlandske økonomi, idet disse kan opnå den samme tarif, hvis de anvender gas i de samme mængder som gartnerisektoren. Denne tarif er således ikke en statsstøtte, der falder ind under artikel 92, stk. 1. Den nederlandske gaspris indekseres for alle sektorer på grundlag af oliepriserne.
- Kommissionen er endvidere ikke i besiddelse af oplysninger om mulig støtte i form af skattelettelser til den nederlandske gartnerisektor. Dette gælder ligeledes for energiafgiften, som for nylig er blevet godkendt af Kommissionen. I forbindelse med denne afgift fritages gartnerisektoren delvis for energiafgiften. Den væsentligste årsag til, at Kommissionen godkendte denne undtagelse for væksthushavende gartneri var, at fuld beskatning ikke ville gøre det muligt at gennemføre en fuldstændig tilbageføring af afgiftsprovenuet, hvilket er en forudsætning for denne ordning, men at den tværtimod ville medføre en mærkbar forøgelse af skattebyrden for gartnerisektoren (Kommissionens beslutning af 20. december 1995).

- 2.2.2 Den eneste form for driftsstøtte, der opfylder bestemmelserne i artikel 92, stk. 1, og som kan antage form af medfinansieret støtte under Rådets forordning (EØF) nr. 2078/92 og af statsstøtte, er **støtte til overgang til miljøvenlige produktionsmetoder i landbruget**. Denne støtte ydes sædvanligvis som støtte pr. ha og har til formål at kompensere indkomsttabet som følge af støttemodtagernes gennemførelse af miljøbeskyttelsesforanstaltninger, og støtten omfatter endvidere et finansielt incitament. Det skal påpeges, at der i Kommissionens nuværende politik vedrørende statsstøtte ikke er fastsat grænser for omfanget af dette finansielle incitament.

Støtte til miljøvenligt landbrug ydes ofte i form af medfinansieret støtte i henhold til betingelserne i den ovenfor nævnte rådsforordning. Eftersom forordningen ikke udelukker statsstøtte, der gives på forskellige vilkår eller overskrider de grænser, som er fastsat i forordningen, findes der i flere medlemsstater supplerende statsstøtteordninger.

- 2.2.3 Hvad angår investeringsstøtte, kan den gives til tomatavlere under generelle støtteordninger. Disse støtteordninger er for en stor dels vedkommende omfattet af Rådets forordning (EØF) nr. 2328/91. Denne forordning åbner mulighed for supplerende statsstøtte til investeringer, men kun til særlige formål som f.eks. støtte til miljøbeskyttelsesforanstaltninger, der ikke er knyttet til en forøgelse af produktionskapaciteten.

KONKLUSIONER

1. På grundlag af denne samlede analyse kan det fastslås, at EF-markedet for tomater til forbrug i frisk tilstand generelt synes at være afbalanceret med de udsving, der er karakteristiske for et dynamisk marked.
Til trods for det stigende forbrug siden 1990, der synes at ville stabilisere sig i fremtiden, er der tale om en nedgang i EF-produktionen og dyrkningsarealerne. Der har imidlertid været en bemærkelsesværdig udvikling i dyrkningsmetoderne, som har ført til en kraftig stigning i udbytterne.
Der er en stadig stigende efterspørgsel efter større diversitet og bedre kvalitet. En tilpasning af udbuddet til denne efterspørgsel er en af hovedforudsætningerne for en opretholdelse af dynamikken på dette marked.
2. Der er en generel tendens til faldende engrospriser til trods for en relativ stigning i 1994. Udviklingen i 1995 synes også at gå i retning af lavere priser. Dette prisfald er ikke ensartet, og det har i højere grad ramt de "traditionelle" sorter end de nye sorter og præsentationsformer, for hvilke producentpriserne har været meget attraktive. Der er kun i meget ringe omfang gjort brug af intervention fra Fællesskabet.
Endvidere kan der ikke påvises nogen virkning af devalueringerne af visse valutaer (PTA, LIT) på prisen i ECU på tomater fra landene med svag valuta (navnlig Spanien).
3. Forøgelsen af samhandelen inden for EF viser, at sektoren fungerer tilfredsstillende. Der er imidlertid sket en omlægning af den traditionelle tidsplan for forsendelserne i vinter- og sommersæsonen. Den nye ligevægt, der må opnås for de 1,3 mio. tons, som samhandelen omfatter, vil være af afgørende betydning for løsningen af konflikterne mellem Nord og Syd.
Indførslerne fra tredjelande, navnlig af marokkanske oprindelse, forstyrrer ikke EF's marked.
4. EF-støtten til produktions- og afsætningsstrukturen synes ikke at have nogen afgørende indvirkning på produktionens udvikling. Denne er i langt højere grad blevet påvirket af de normale udsving på markedet og navnlig af udviklingen i samhandelen inden for EF.
Undersøgelsen tyder ikke på, at der er generelle strukturproblemer. Sektoren er dynamisk, der er ikke tale om nogen overproduktion, og udsvingene i samhandelen må anses for at være normale for et dynamisk enhedsmarked.
5. Kommissionen råder ikke over oplysninger vedrørende den statsstøtte, der finansieres fuldt ud af medlemsstaterne, og som specifikt er rettet mod tomatsektoren. Der er anmodet om støtte til denne sektor under påberåbelse af den såkaldte "redningsstøtte". Kommissionen er for øjeblikket i gang med at behandle denne anmodning.

HENSTILLINGER

På baggrund af disse konklusioner mener Kommissionen, at

1. EF-markedet er inde i en omstillingsproces som følge af den nye situation, der foreligger siden 1993. Udfordringerne er dels de nye efterspørgselskrav og dels en omlægning af perioderne for samhandelen inden for EF. Gennem den naturlige markedsudvikling skulle man kunne nå frem til en passende ligevægt, uden at det er nødvendigt at anvende interventionsforanstaltninger fra Fællesskabets side.
2. Den manglende rentabilitet i visse væksthusebrug i de nordlige lande vedrører ikke blot tomatsektoren. Disse vanskeligheder skyldes i højere grad konjunkturbestemte faktorer vedrørende investeringsmulighederne end egentlige ændringer af markedsligevægten.
3. Løsningerne bør findes ved en passende behandling af de konkrete tilfælde, men uden at bringe enhedsmarkedets funktion i fare.
Kommissionen har tidligere ikke rejst indvendinger mod national støtte til afvikling af produktionspotentialet, og dette vil kunne være relevant i forbindelse med væksthuse. Denne type støtte vil kun kunne ydes som kompensation på grund af værdiforringelse af produktionsmidlerne til urentable virksomheder, der ønsker at opgive gartneriproduktionen.

BILAG

BILAG I

PRODUKTIONSREGIONER

1. Belgien

Den belgiske produktion er siden 1990 steget med 13%. Den er koncentreret i provinsen Antwerpen, navnlig Mechelen og Hoogstraaten, samt i Vestflandern. Denne produktion afsættes som oftest gennem kooperativer, som sørger for markedsføringen af produkterne.

Omsætningen på engrosmarkedet for tomater udgjorde i 1994 23,3% af det samlede beløb for grøntsager produceret i Belgien.

Generelt steg omsætningen af væksthushgrøntsager i Belgien i 1994 med 6,1% i forhold til 1993, og tomaterne tegnede sig for den største stigning.

Antallet af bedrifter, som for størstedelens vedkommende er familiebrug med et gennemsnitligt areal på 1 ha, er faldet siden 1990, men dyrkningsarealerne er forblevet praktisk taget uændrede, og der har været en stigning i udbytterne. Den andel af arealet, som de opvarmede væksthuse tegner sig for, er i de seneste to år blevet forøget på bekostning af produktionen uden opvarmning.

Tendensen i sektoren går i retning af færre bedrifter, en større specialisering og en forøgelse af det gennemsnitlige dyrkningsareal.

De gennemsnitlige producentpriser (for alle sorter under ét) faldt i produktionsårene 1992 og 1993, men steg igen i 1994 uden dog helt at nå op på niveauet for 1990.

En mere detaljeret analyse for de enkelte sorter viser, at priserne for **traditionelle runde tomater** i 1993 var faldet i forhold til 1990, men at de steg igen i 1994.

For **tomater i klaser** var der derimod en stærk stigning i mængderne, der øgedes fra 430 t i 1993 til 2 752 t i 1994, hvor afsætningen begyndte i februar, samtidig med at der var tale om en betydelig prisstigning for denne sort. Denne stigning i produktionen af tomater i klaser er fortsat i produktionsåret 1995 og må forventes at fortsætte fremover.

Efter at produktionen af traditionelle tomater stabiliserede sig i Belgien i 1992 og 1993, besluttede de belgiske producenter sig for en større diversificering af denne afgrøde. Dette synes at have muliggjort en genopretning af priserne i 1994.

Belgien har siden 1990 forøget omfanget af sine forsendelser til EF, og navnlig forsendelserne til Frankrig og Det Forenede Kongerige, medens forsendelserne til Tyskland er aftaget.

2. Nederlandene

Produktionen er siden 1990 gået tilbage med 19%. Antallet af virksomheder er faldet med 34% i de seneste fem år, hvor der også har kunnet konstateres en nedgang i dyrkningsarealerne. Udbytterne er stadig stigende. Den største del af produktionen foregår i regionen Westland.

Tomatproduktionens værdi udgør 37% af værdien af den samlede produktion af grøntsager. Siden 1990 har der været i en stigning i produktionen af peberfrugter på bekostning af tomatproduktionen. Der har været en nedgang i dyrkningsarealerne for runde tomater og kødtomater, hvorimod dyrkningsarealerne for små tomater, tomater i klaser og kirsebærtomater tilsvarende er blevet udvidet kraftigt (fra 30 ha i 1993 til 150 ha i 1994).

Hvad priserne angår, kan det generelt (for alle sorter under ét) konstateres, at niveauet fra 1990 er blevet opretholdt. I produktionsårene 1992 og 1993 faldt priserne med 15%, medens de i 1994 igen nåede 1990-niveauet.

For de enkelte sorter kan der stadig konstateres en prisnedgang for tomater af "kød"-sorterne og en stigning for tomater i klaser og kirsebærtomater.

Traditionelt afsættes den største del af produktionen i Nederlandene gennem kooperativer, som også tager sig af kvalitetskontrollen og markedsføringen.

De nye strategier har i de senere år i højere grad taget hensyn til efterspørgslen på markedet, hvilket har ført til en politik gående ud på at diversificere udbuddet med henblik på at udvikle nye "muligheder for værditilvækst". Et eksempel på denne politik er indførelsen af tomater i klaser og tomater med "særlig smag", som har haft stor succes på markedet.

Mere end 85% af den nederlandske tomatproduktion er bestemt for eksterne markeder. Afsætningen heraf sker gennem de hollandske auktionscentre. Ca. 15 store supermarkedskæder afsætter mere end 50% af den nederlandske produktion i bestemmelseslandene. De vigtigste bestemmelseslande er Tyskland, Det Forenede Kongerige og Sverige.

Siden 1990 har der været en stigning i forsendelserne til Tyskland, medens der har været en nedgang i forsendelserne til det engelske marked.

3. Frankrig

Selv om franske produktion er steget siden 1990, var der en kraftig nedgang i produktionen i 1994. Den øgede anvendelse af væksthuse har medført en nedgang i dyrkningsarealerne og en stigning i de gennemsnitlige udbytter.

Væksthusproduktionen i Frankrig tegner sig i øjeblikket for 75% af den samlede høst.

Virksomhedernes gennemsnitlige areal er på under 1 ha, og der er for en stor dels vedkommende tale om familiebrug. Afsætningen af hen ved 70% af produktionen foregår via 45 producentorganisationer.

Den franske produktion er koncentreret i de sydøstlige, sydvestlige og nordvestlige regioner. I den sydlige del af landet er det største produktionsdepartement Bouches-du-Rhône, som tegner sig for 20% af den samlede produktion.

Den franske produktion dækker ikke hele hjemmemarkedsefterspørgslen, og de væsentligste leverandører er Spanien og Belgien. Indførslerne fra Spanien er steget kraftigt, navnlig i vinterperioden. Tomaterne af belgisk og nederlandsk oprindelse er i direkte konkurrence med den franske produktion i sommerperioden.

Indførslerne fra Marokko afsættes først og fremmest i Frankrig, som aftager mere end 85% af tomaterne af marokkansk oprindelse.

4. Spanien

Tomaten er den grøntsag, der tegner sig for det største forbrug i Spanien, og produktionen heraf udgør 25% af værdien af den samlede gartneriproduktion. Produktet er at finde på markedet hele året igennem. Siden 1990 har der i Spanien været en nedgang i produktionen og dyrkningsarealerne på 13%, medens udbytteerne til stadighed har været stigende.

Den spanske produktion fordeler sig over hele året, men vinterproduktionen (oktober-juni) har andre kendetegn end sommerproduktionen (juni-september).

Sommerproduktionen er hovedsagelig beregnet til det nationale marked og dyrkes for størstedelens vedkommende som frilandstomater på mindre familiebrug. *Sommerproduktionen*, som er koncentreret i de sydøstlige kystområder ved Middelhavet og på De Kanariske Øer, udgør mere end 85% af den spanske tomatproduktion. Det er en intensiv produktion på store og mellemstore virksomheder, som har udviklet meget specialiserede dyrkningsmetoder og råder over dynamiske og meget effektive afsætningsstrukturer. Hele den spanske eksport kommer fra disse regioner med vinterproduktion.

- Fastlandet:

Produktionsområderne ligger navnlig i Almeria og Murcia, som tegner sig for 22% af den spanske produktion af tomater til forbrug i frisk tilstand. Siden 1990 har der været en stigning i produktionen i denne region samt en mindre stigning i arealerne til dyrkning af tomater i væksthuse. Næsten 60% af virksomhederne dyrker tomater under plastik, hvilket giver mulighed for en højere temperatur om vinteren og en ventilation i årets varmeste perioder.

Takket være de nye sorter er det i disse regioner blevet muligt at producere en ensartet kvalitet i 11 af de 12 måneder.

I de seneste år er der i denne region blevet udviklet en middelhavsmodel for effektiv produktion, som også omfatter afsætningsstrukturene (og dermed udførslen) omkring produktionsområderne.

- De Kanariske Øer.

Den væsentligste del af produktionen på De Kanariske Øer udføres, og eksporten omfatter i øjeblikket 80% af produktionen på disse øer.

Produktionen foregår på ca. 100 virksomheder, som tegner sig for 75% af den samlede værdi af gartneriproduktionen på De Kanariske Øer.

Der har siden 1990 været en stigning i dyrkningsarealet og produktionen, som nu synes at være inde i en stagnation, og det samme gælder forsendelserne til EF.

Siden 1990 er der inden for sektoren foretaget en strukturel modernisering, som for en stor dels vedkommende har været baseret på forventningerne til det europæiske marked, og som stadig fortsætter med modernisering af pakningsprocessen og markedsføringsstrategierne. Konkurrencen med Marokko har uden tvivl fremskyndet denne proces.

Adgangen til international konkurrence på transportområdet har ikke desto mindre i 1994 gjort det muligt at reducere transportomkostningerne med 15% i forhold til de foregående år.

Forsendelserne fra De Kanariske Øer til EF steg i 1994 med 29%; denne stigning er frem for alt opnået på det engelske marked.

De vigtigste markeder for forsendelserne fra De Kanariske Øer er Det Forenede Kongerige (33,5%) og Nederlandene (63%), hvor en stor del af forsendelserne via Rotterdam videresendes til andre bestemmelsessteder, det være sig EF eller tredjelande.

Tomatdyrkningen i EUR 15

Medlemsstat		1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994
BELGIEN	produktion	205.030	225.220	208.400	313.960	329.500	346.779	309.334
	areal	859	915	940	945	963	946	954
	udbytte	239	246	288	332	342	367	324
DANMARK	produktion	15.167	17.000	19.300	17.500	20.000	14.666	20.000
	areal	47	:	60	:	:	55	:
	udbytte	323	:	322	:	:	267	:
TYSKLAND	produktion	19.100	21.500	14.500	16.000	31.306	24.100	20.700
	areal	255	267	:	:	479	:	:
	udbytte	75	81	:	:	65	:	:
GRÆKENLAND	produktion	666.910	728.050	665.790	710.700	754.940	784.850	757.250
	areal	36.720	37.691	38.513	39.015	36.657	33.110	32.083
	udbytte	46	53	48	48	51	52	53
SPANIEN	produktion	1.834.893	1.987.763	2.024.695	1.793.832	1.880.143	1.912.300	1.786.807
	areal	60.350	66.068	69.884	59.913	55.802	57.111	61.613
	udbytte	43	45	45	44	47	49	50
FRANKRIG	produktion	417.500	421.700	461.100	527.300	516.900	643.400	492.600
	areal	6.420	6.600	6.600	6.650	5.960	6.060	4.750
	udbytte	108	113	119	128	128	145	162
IRLAND	produktion	13.500	10.600	10.500	9.100	11.700	0	0
	areal	81	57	64	43	55	:	:
	udbytte	167	186	194	212	213		
ITALIEN	produktion	1.594.916	2.018.230	2.657.083	2.759.091	2.712.099	1.984.572	2.149.074
	areal	116.013	133.601	136.378	129.669	117.595	113.426	115.248
	udbytte	41	46	48	48	50	48	50
LUXEMBOURG	produktion	30	30	35	40	52	65	70
	areal	2	2	2	3	3	4	4
	udbytte	15	15	18	13	17	19	20
NEDERLANDENE	produktion	567.029	620.782	640.725	636.149	651.994	606.612	540.577
	areal	1.715	1.687	1.603	1.570	1.505	1.390	1.241
	udbytte	331	368	400	405	433	436	436
PORTUGAL	produktion	63.893	80.835	86.706	72.625	64.267	221.103	75.000
	areal	:	:	:	:	:	34.694	:
	udbytte	:	:	:	:	:	21	:
DET FORENEDE KONGERIGE	produktion	132.100	134.000	138.700	137.300	125.900	112.900	111.000
	areal	624	595	580	556	478	401	388
	udbytte	212	225	239	247	264	282	286
EUR 12	produktion	6.530.068	6.265.710	6.987.534	6.993.597	7.098.801	6.651.347	6.262.412
	areal	223.086	247.481	254.614	238.364	219.496	247.197	216.281
	udbytte	133	116	143	123	134	140	115

Kilde:

Tomatdyrkningen i EUR 15 - Den samlede produktion til forbrug i frisk tilstand

Medlemsstat	1988		1989		1990		1991		1992		1993		1994	
	(tons)	(%)	(tons)	(%)	(tons)	(%)	(tons)	(%)	(tons)	(%)	(tons)	(%)	(tons)	(%)
BELGIEN	205.030	3,7	225.220	3,6	268.400	3,8	313.960	4,5	329.500	4,6	346.779	5,2	309.334	4,9
DANMARK (*)	15.167	0,3	17.000	0,3	19.300	0,3	17.500	0,2	20.000	0,3	14.666	0,2	20.000	0,3
TYSKLAND	19.100	0,3	21.500	0,3	14.500	0,2	16.000	0,2	31.306	0,4	24.100	0,4	20.700	0,3
GRÆKENLAND	666.910	12,0	728.050	11,5	665.790	9,4	710.700	10,1	754.940	10,5	784.850	11,7	757.250	12,0
SPANIEN	1.834.893	33,0	1.987.763	31,4	2.024.695	28,7	1.793.832	25,4	1.880.143	26,3	1.912.300	28,5	1.786.807	28,2
FRANKRIG	417.500	7,5	421.700	6,7	461.100	6,5	527.300	7,5	516.900	7,2	643.400	9,6	492.600	7,8
IRLAND	13.500	0,2	10.600	0,2	10.500	0,1	9.100	0,1	11.700	0,2	:	:	:	:
ITALIEN	1.594.916	28,7	2.018.230	31,9	2.657.083	37,7	2.759.091	39,1	2.712.099	37,9	1.984.572	29,6	2.149.074	33,9
LUXEMBOURG	30	0,0	30	0,0	35	0,0	40	0,0	52	0,0	65	0,0	70	0,0
NEDERLANDENE	567.029	10,2	620.782	9,8	640.725	9,1	636.149	9,0	651.994	9,1	606.612	9,0	540.577	8,5
PORTUGAL	63.893	1,1	80.835	1,3	86.706	1,2	72.625	1,0	64.267	0,9	221.103	3,3	75.000	1,2
FORE. KONGERIG	132.100	2,4	134.000	2,1	138.700	2,0	137.300	1,9	125.900	1,8	112.900	1,7	111.000	1,8
ØSTRIG		0,0	18.395	0,3	18.045	0,3	13.768	0,2	12.330	0,2	13.620	0,2	14.524	0,2
FINLAND	30.145	0,5	28.822	0,5	31.857	0,5	30.014	0,4	30.346	0,4	30.778	0,5	34.608	0,5
SVERIGE (**)		0,0	15.540	0,2	17.887	0,3	17.890	0,3	17.890	0,2	18.889	0,3	19.000	0,3
EUR15	6.560.213	100,0	6.328.467	100,0	7.055.323	100,0	7.055.269	100,0	7.159.367	100,0	6.714.634	100,0	6.330.544	100,0

(*) Tal fra EUROSTAT - CRONOS for 1989, 1991, 1992, 1994

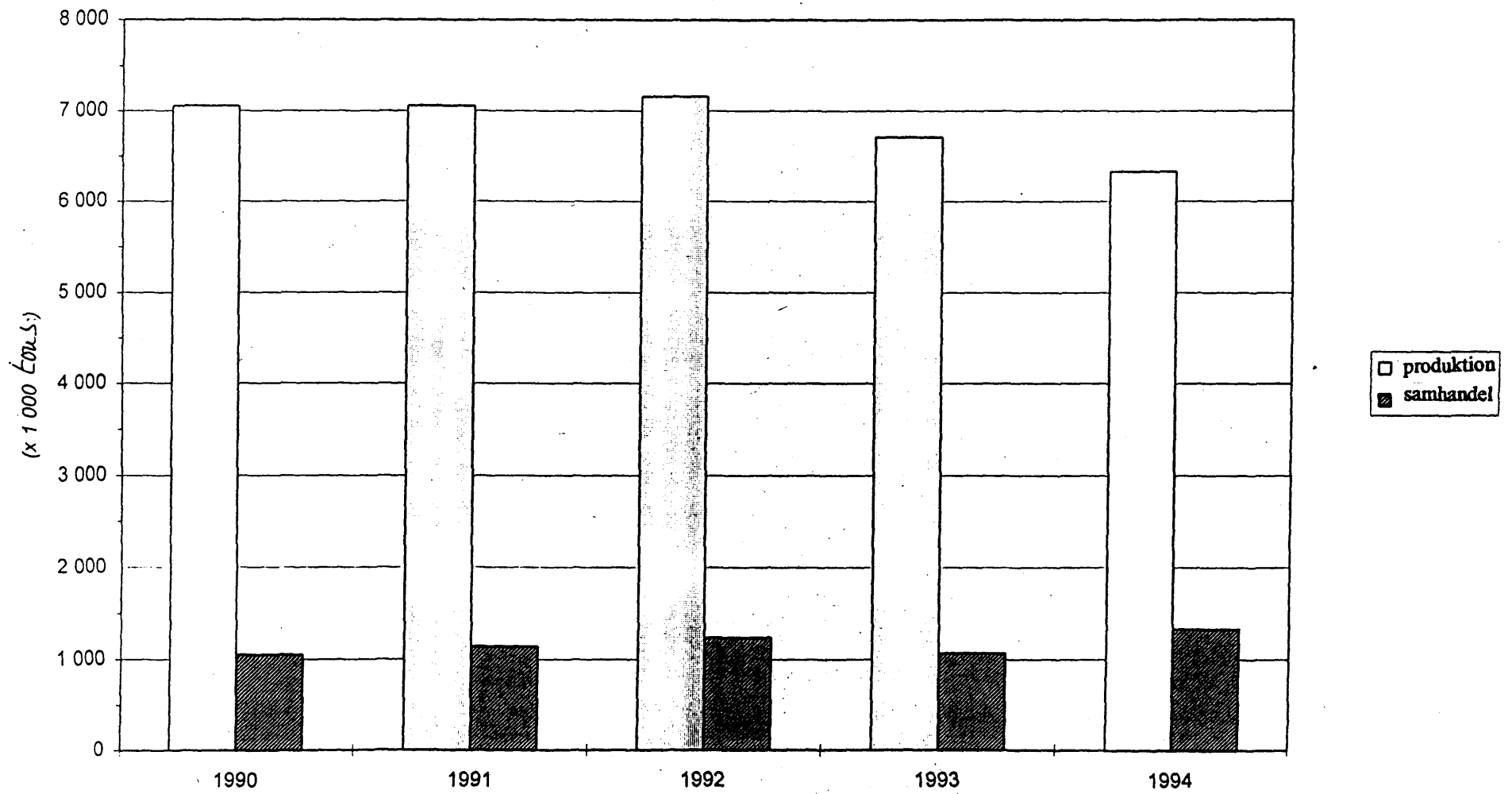
(**) Tal fra EUROSTAT - CRONOS for 1989, 1991, 1992

Udviklingen i de tilbagekøbte mængder fra 1990 til 1994

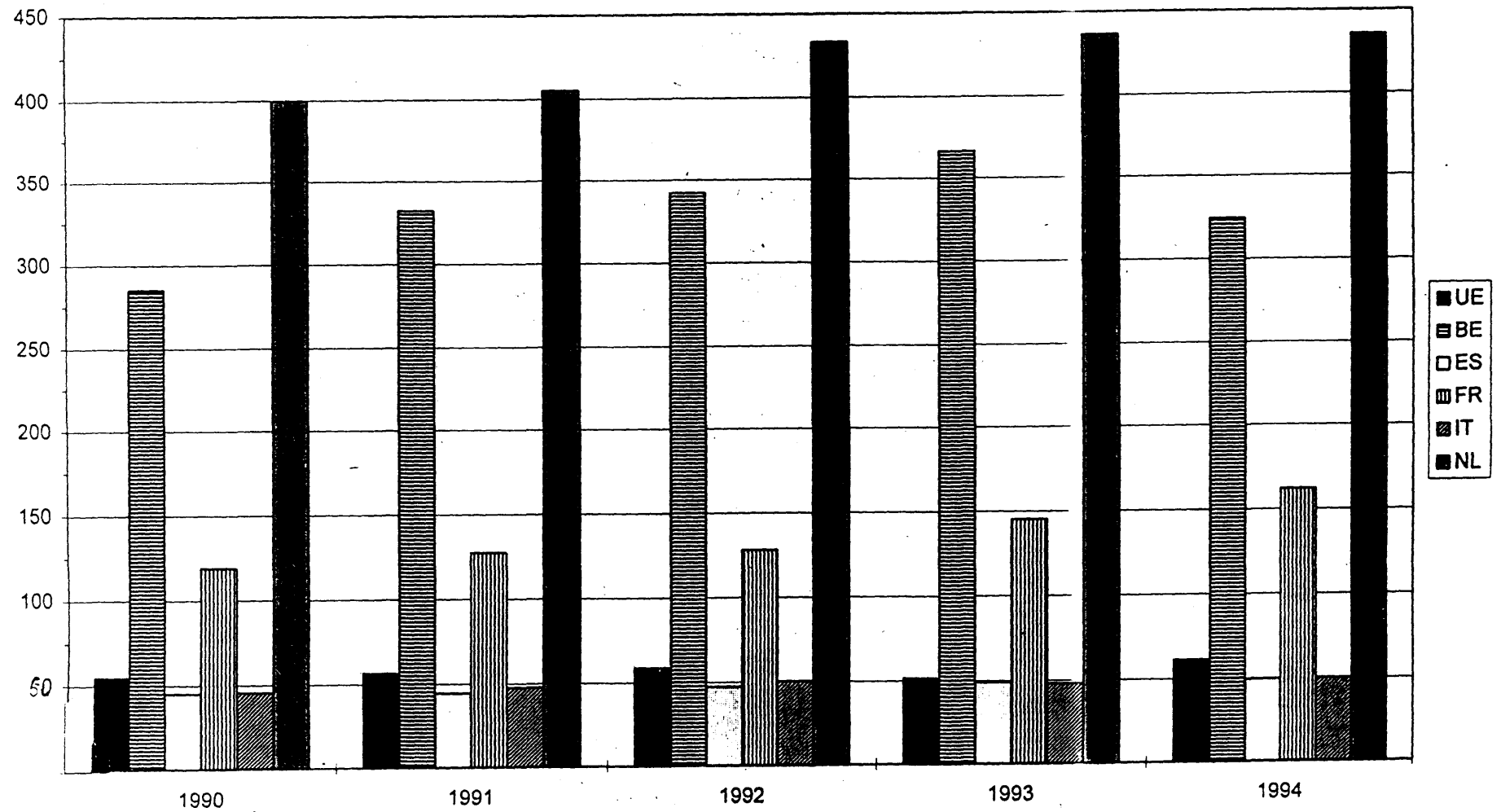
	1990			1991			1992			1993			1994		
	tilbagekøb	produktion	(%)	tilbagekøb	produktion	(%)	tilbagekøb	produktion	(%)	tilbagekøb	produktion	(%)	tilbagekøb	produktion	(%)
BELGIEN	18	268400	0,01	312	313960	0,1	6543	329500	2,0	5444	346779	1,57	7531	309334	2,4
DANMARK		19300		0	17500		0	20000			14666			20000	
TYSKLAND		14500		46	16000		312	31306		99	24100	0,4	59	20700	0,3
GRÆKENLAND	8	665790	0,00	19091	710700	2,7	3169	754940	0,4	5006	784850	0,6	2977	757250	0,4
SPANIEN	62	2024695	0,00	71	1793832	0,00	49	1880143	0,0	2613	1912300	0,1	9996	1786807	0,6
FRANKRIG	7783	461100	1,69	26407	527300	6,01	25528	516900	4,9	11964	643400	1,9	6644	492600	1,3
IRLAND		10500		47	9100		120	11700		89			97		
ITALIEN	116367	2657083	4,38	9072	2759091	0,33	175792	2712099	6,5	5852	1984572	0,3	13820	2149074	0,6
LUXEMBOURG		35		0	40		0	52			65			70	
NEDERLANDENE	11123	640725	1,74	5227	636149	0,82	41181	651994	6,3	18894	606612	3,1	8958	540577	1,7
PORTUGAL		86706		0	72625		0	221103		130	221103	0,1	138	75000	0,2
FORKONGERIGE		138700		0	137300		3	112900		0	112900			111000	
EUR-12	135361	6987534	1,94	60273	6993597	0,86	252697	7242637	3,6	50091	6651347	0,8	50220	6262412	0,8

Kilde: Udarbejdet af GD VI.E.1 på grundlag af opgørelser fra medlemsstaterne.

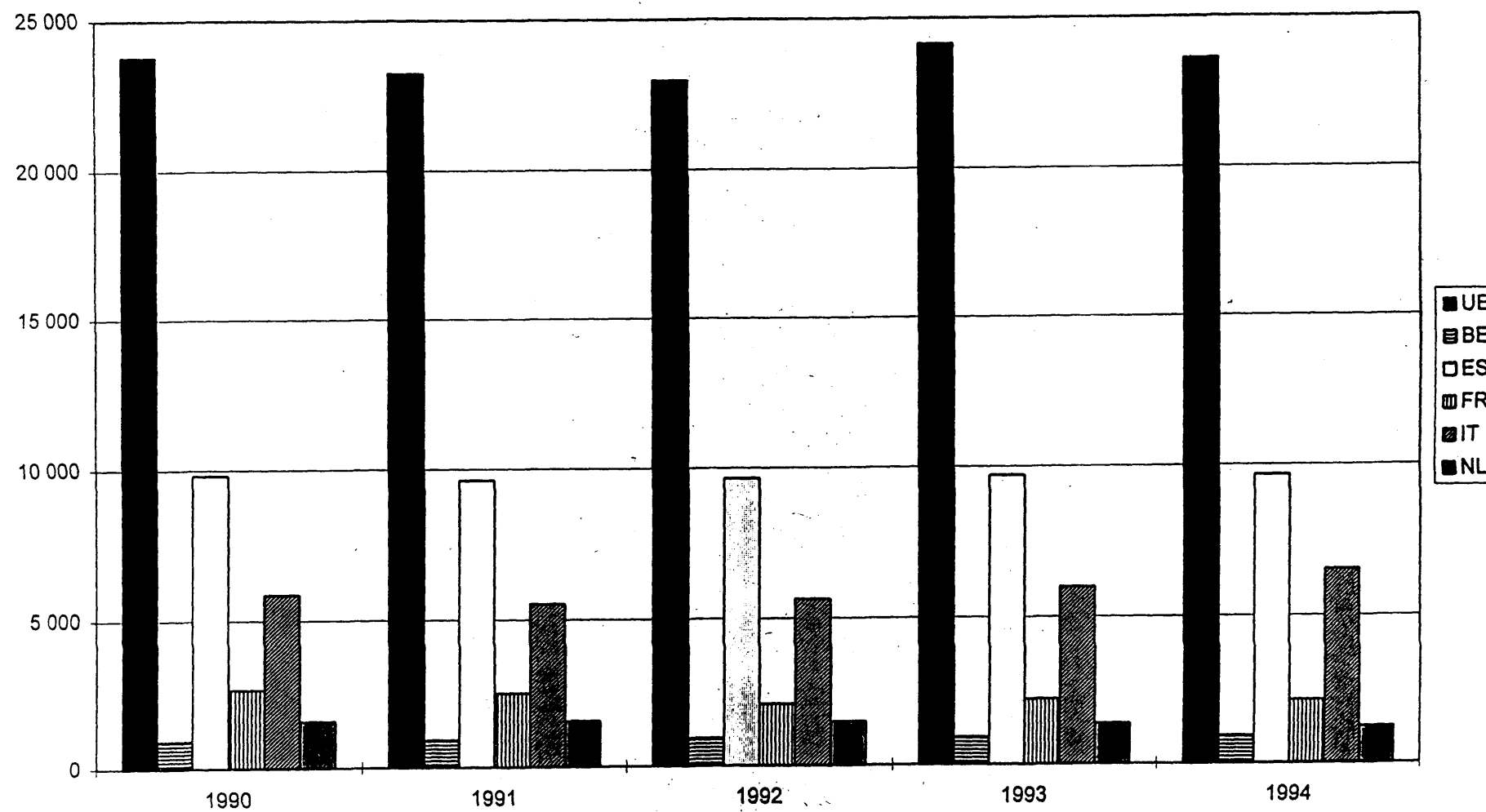
Produktion og samhandel inden for EF - EUR 12 -

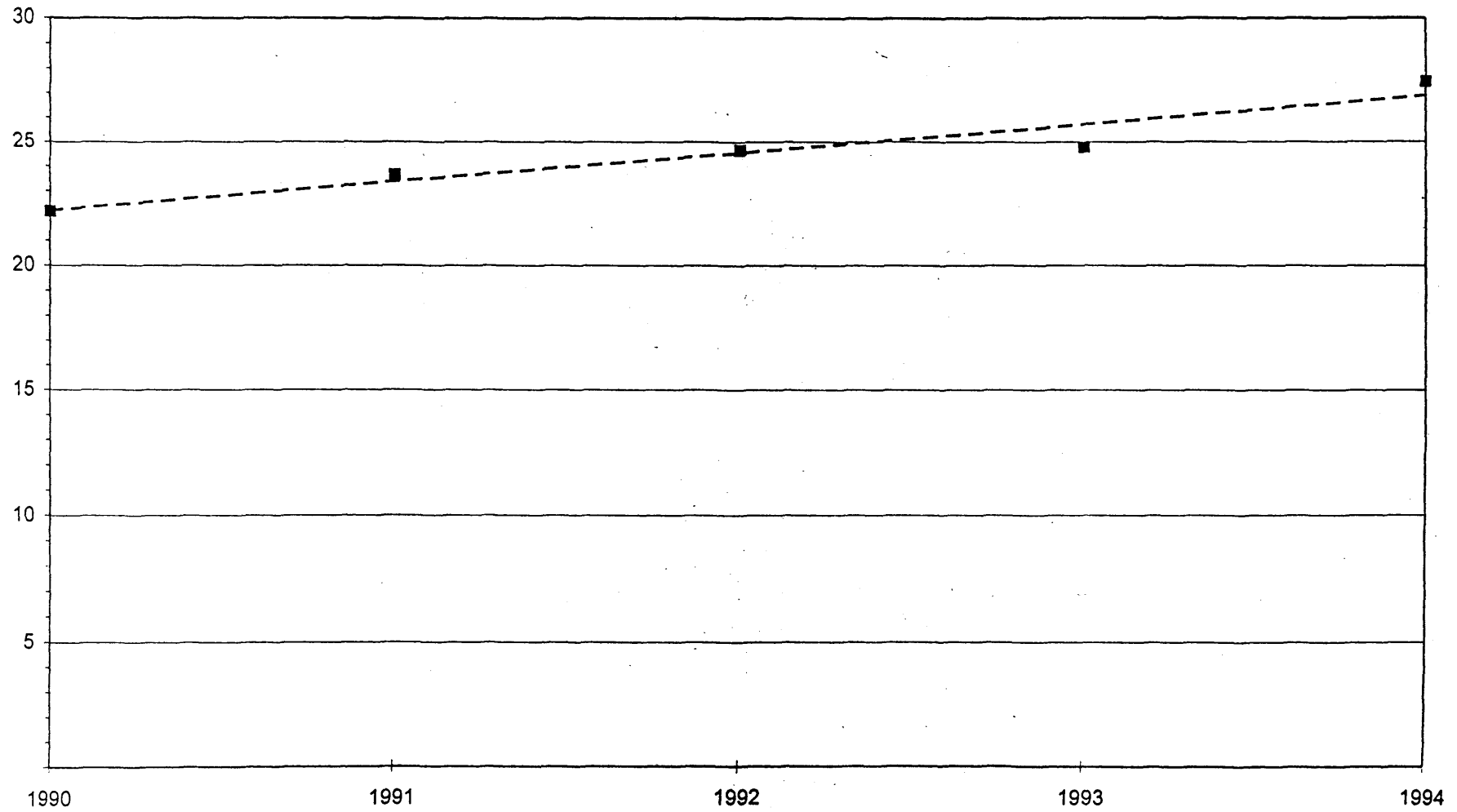
Udviklingen i produktionsudbytterne
(tons/ha)

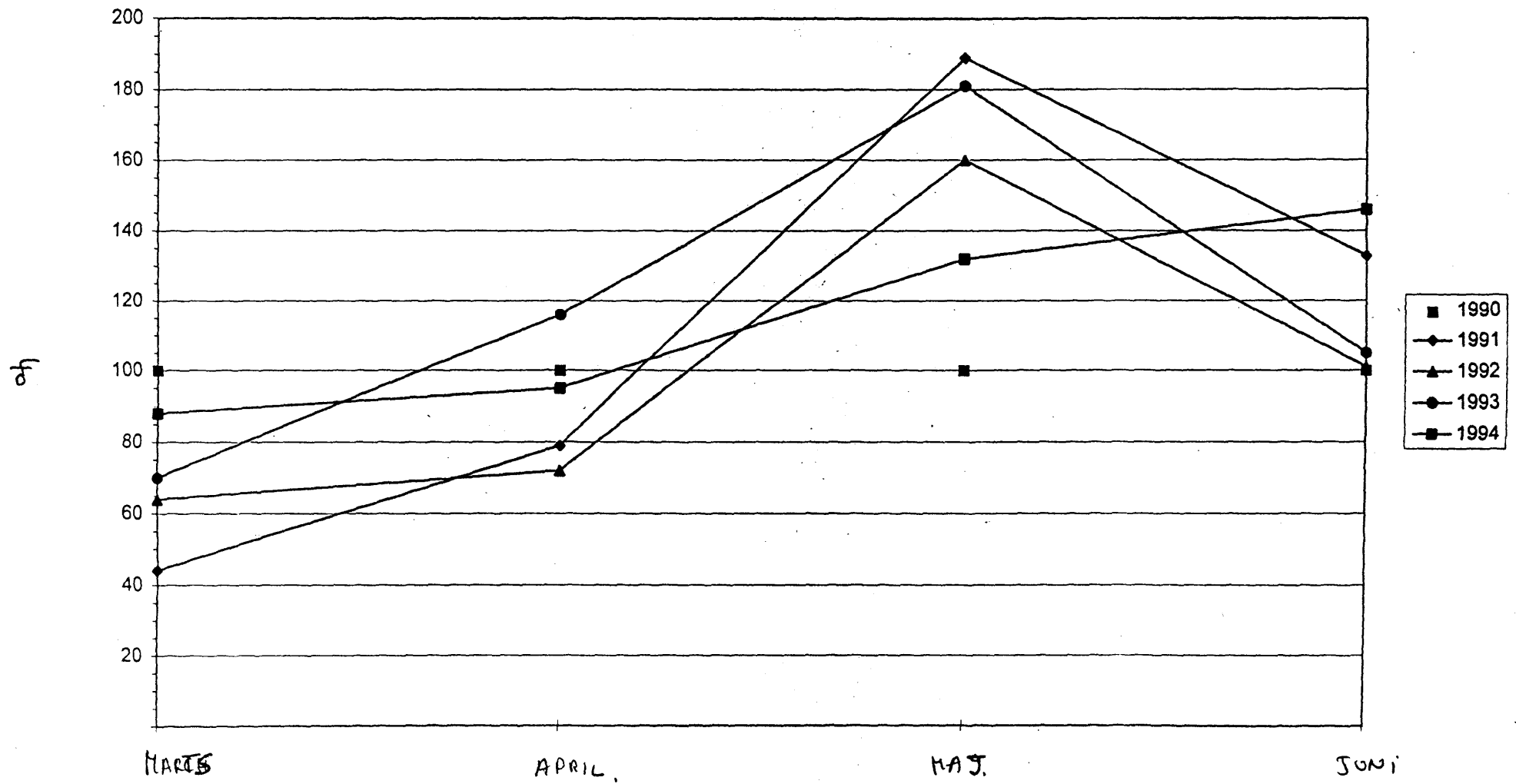
Dyrkningsareal i EF for tomater, der dyrkes i væksthuse
(ha)

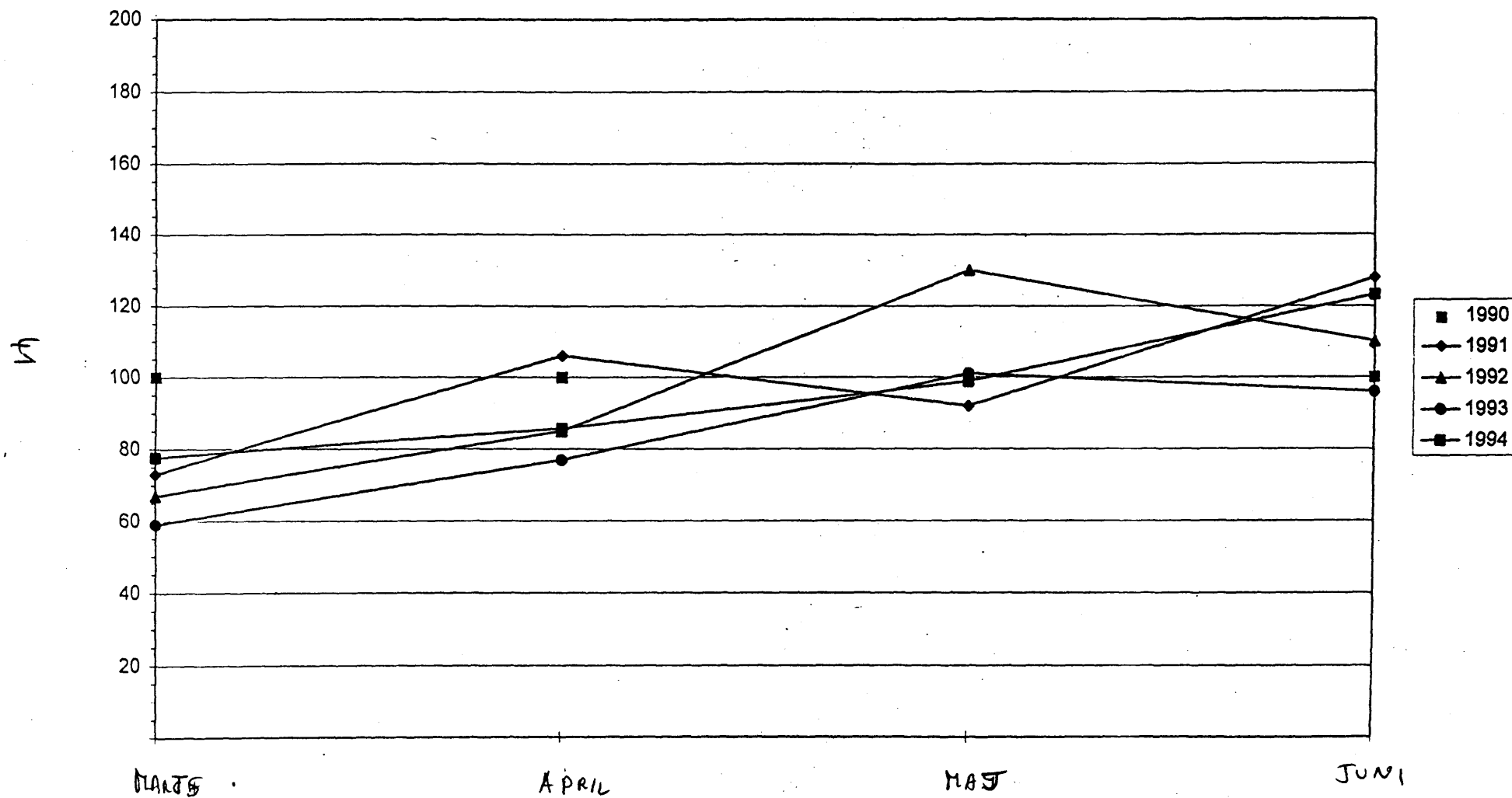
Forbruget af friske tomater i EF (skøn)
(kg/indbygger)

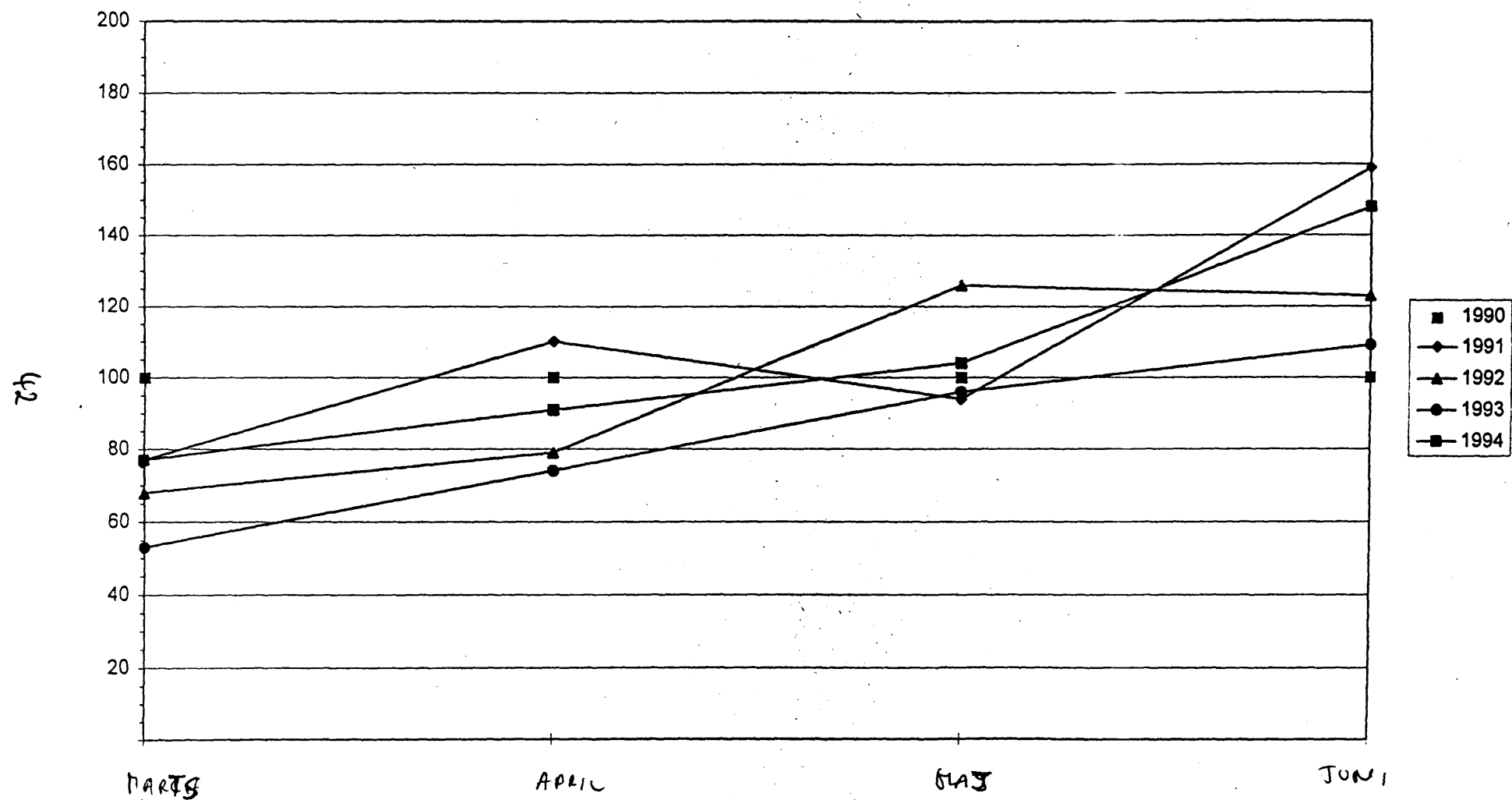
Udsving i de månedlige priser i forhold til 1990 - Spanien -
(indeks 1990 = 100)

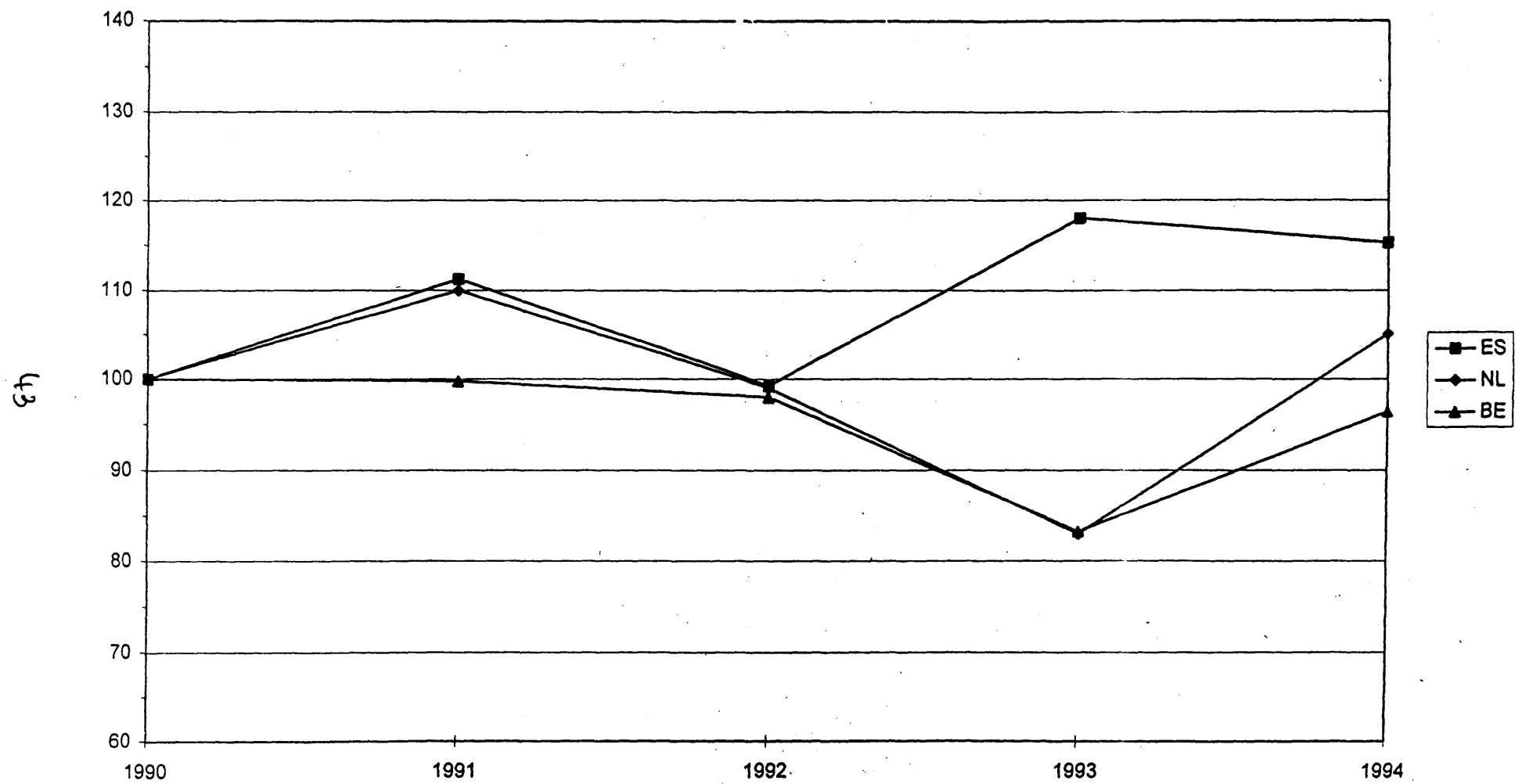
Udsving i de månedlige priser i forhold til 1990 - Belgien -
(indeks 1990 = 100)

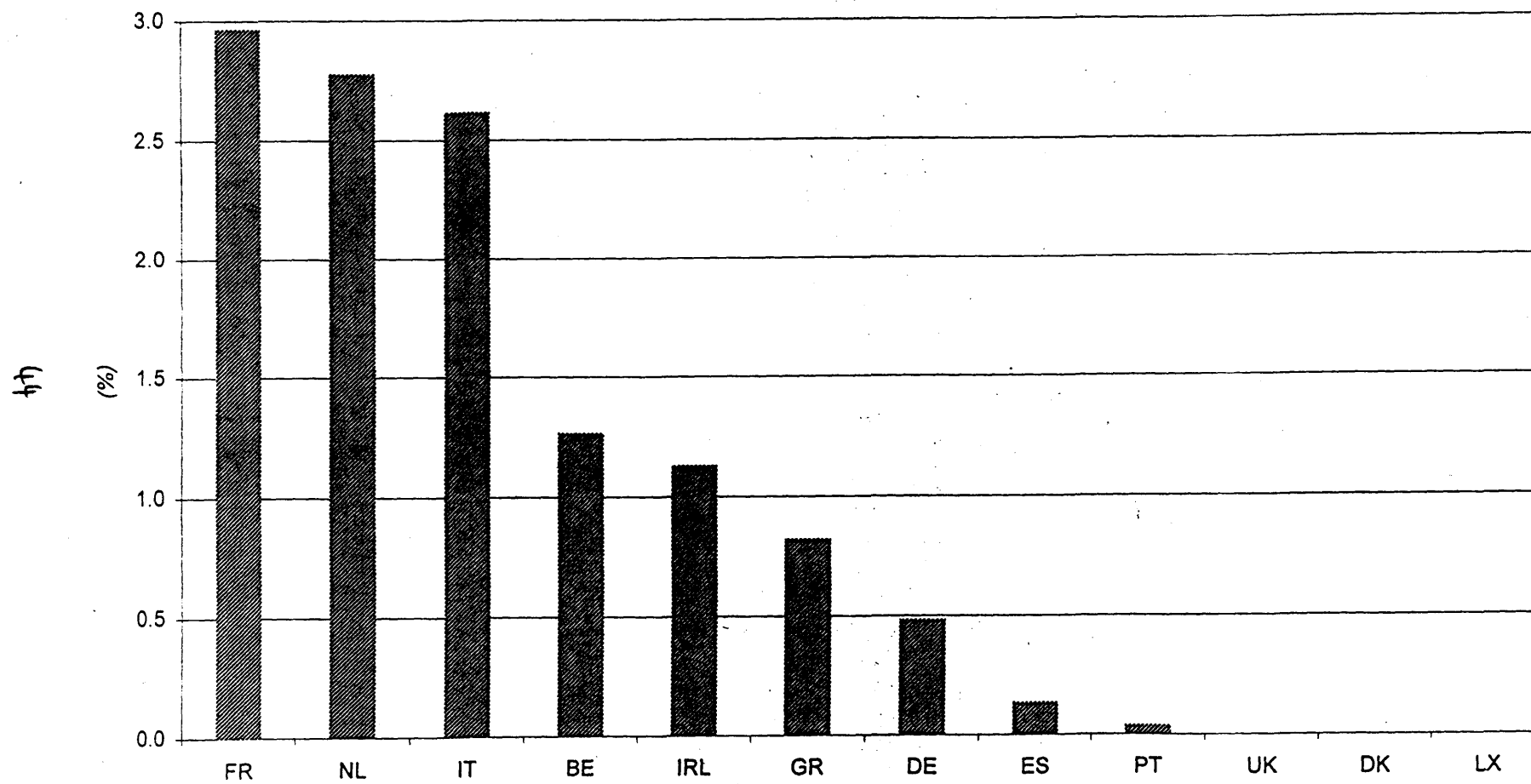
Udsving i de månedlige priser i forhold til 1990 - Nederlandene -
(indeks 1990 = 100)

Udsving i de gennemsnitlige EF-priser fra marts til juni i forhold til 1990
(indeks 1990 = 100)

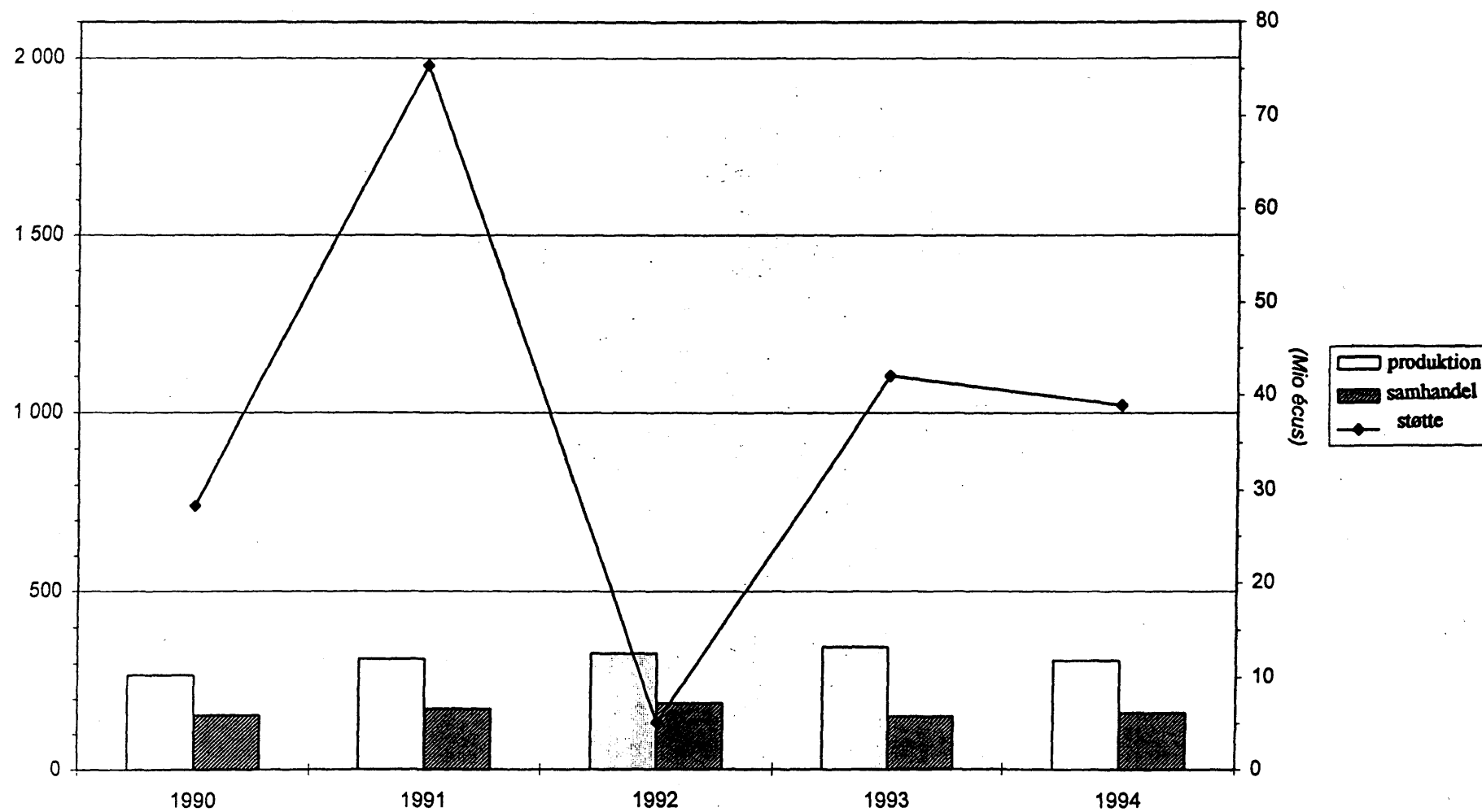

Størrelsen af de nationale tilbagekøb af tomater fra markedet i forhold til den nationale produktion i perioden 1990-1994

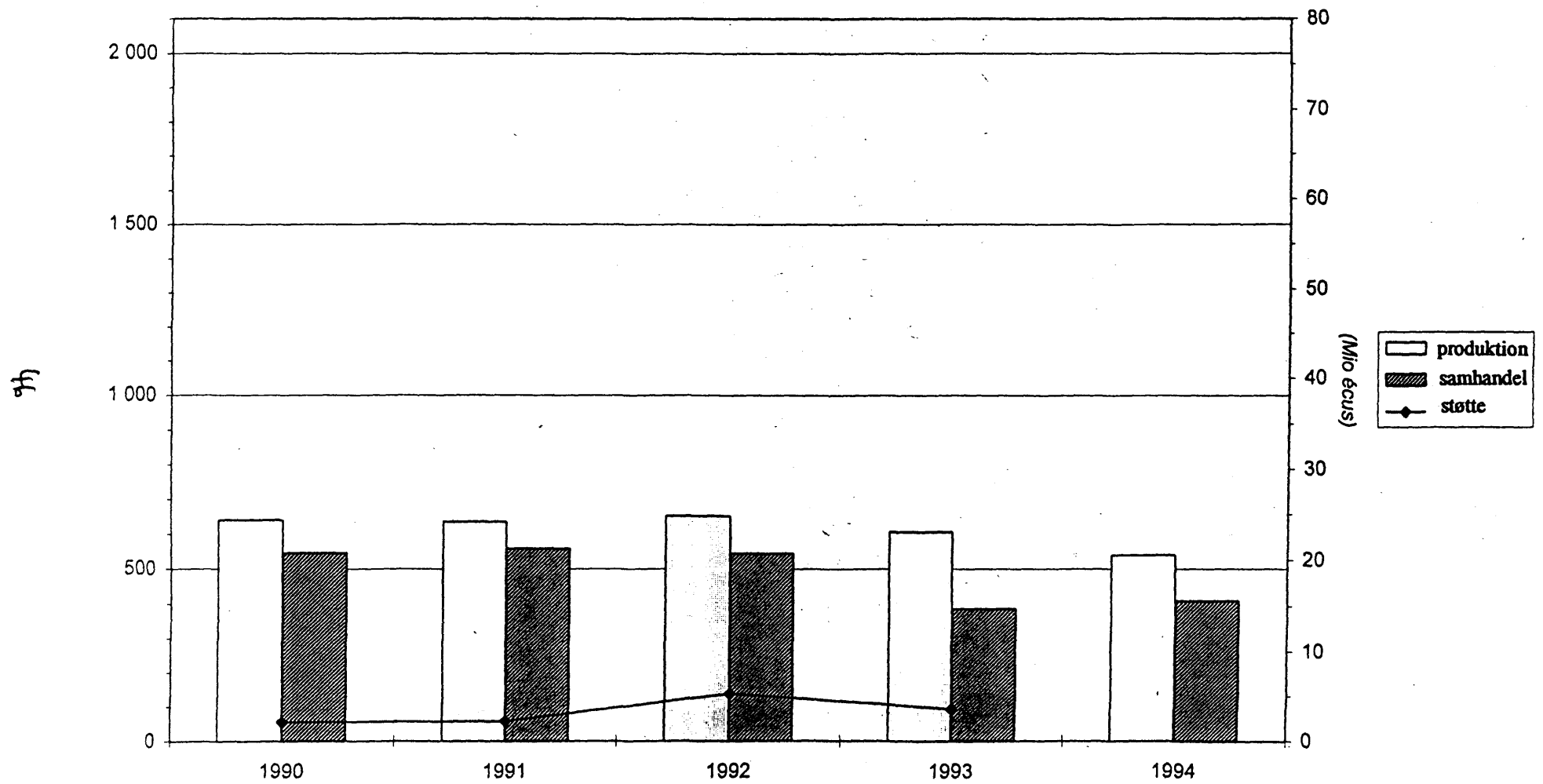

45

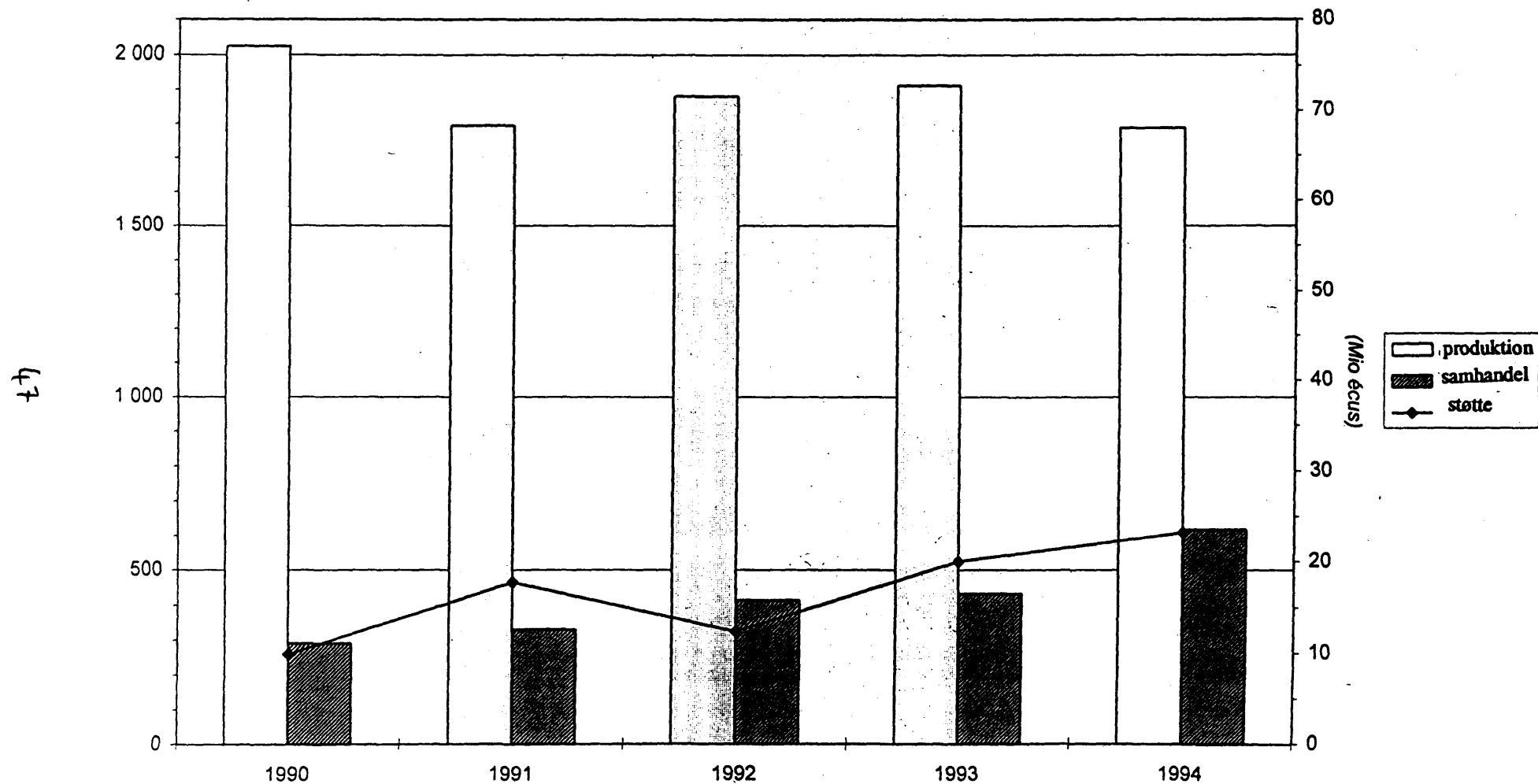
Produktion, intern EF-samhandel og investeringsstøtte - Belgien
(x 1 000 tons) -

Produktion, intern EF-samhandel og investeringsstøtte - Nederlandene
(x 1 000 tons) -

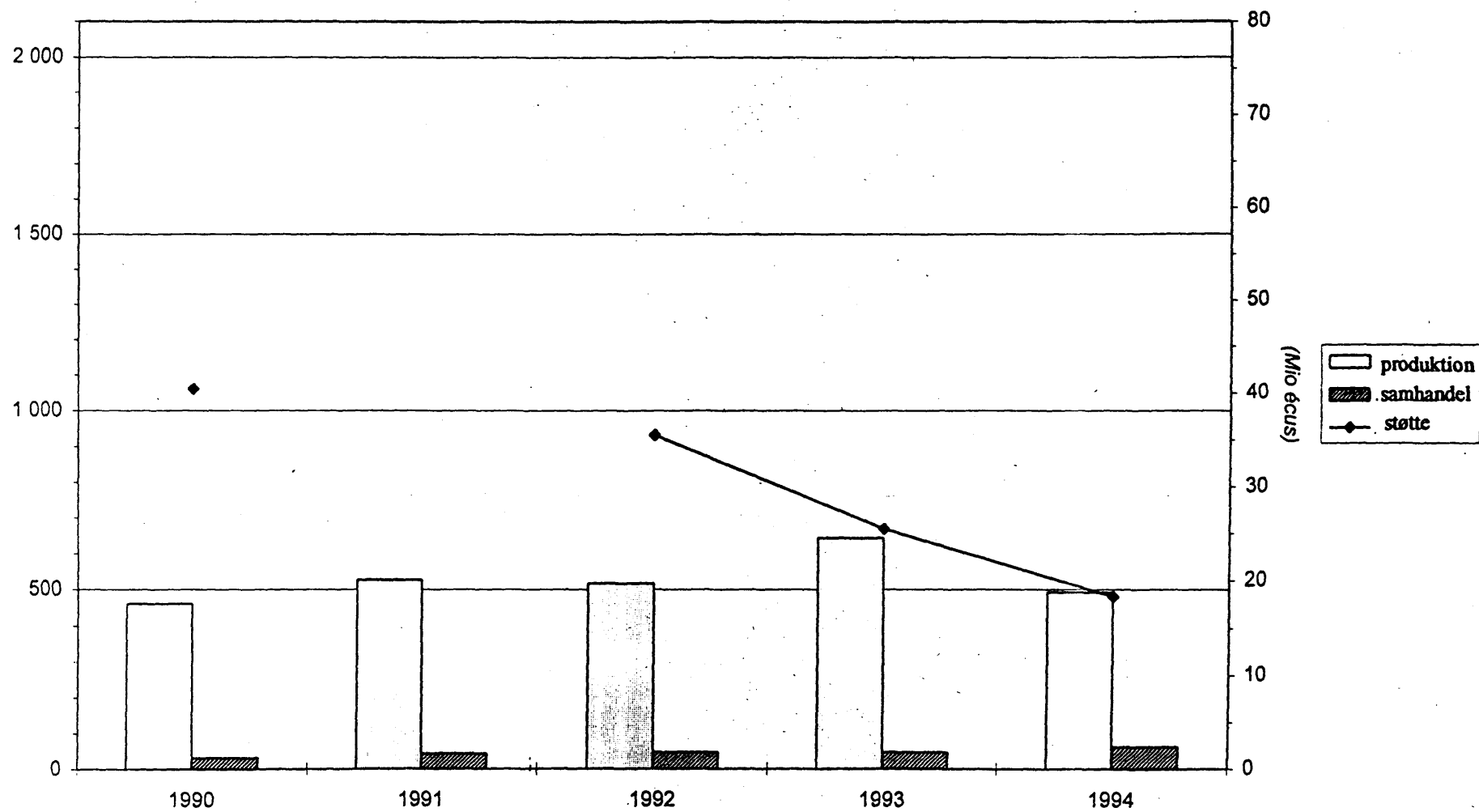

Produktion, intern EF-samhandel og investeringsstøtte - Spanien
(x 1 000 tons) -

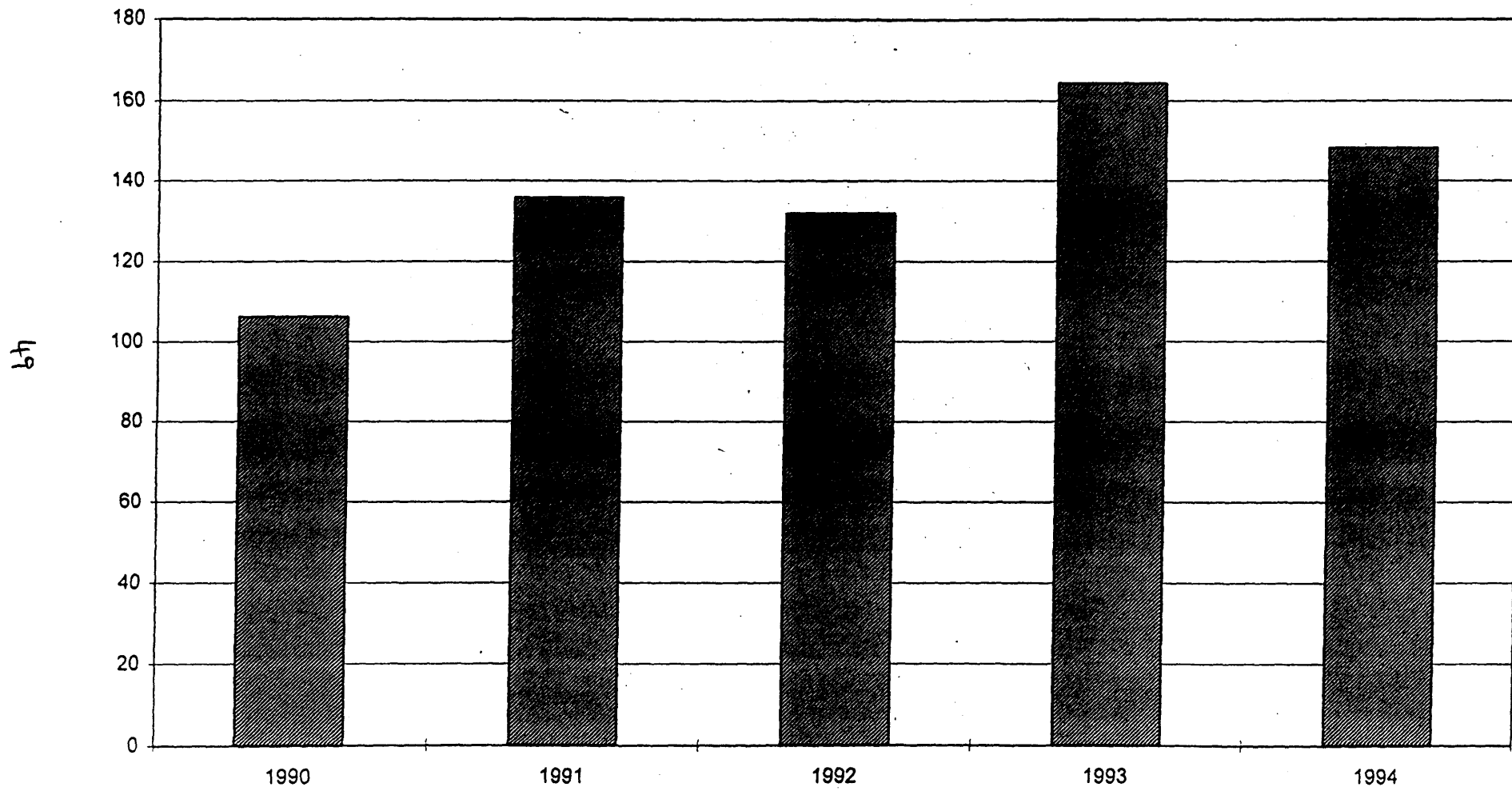

48

Produktion, intern EF-samhandel og investeringsstøtte - Frankrig
(x 1 000 tons) -

Indførsel til EF af tomater fra Marokko
(x 1 000 tons)

BILAG III

Udvælgelseskriterier for investeringer med henblik på forarbejdning og afsætning af landbrugsprodukter, jf. forordning (EØF) nr. 866/90

Hvad angår sektoren for frugt og grøntsager, fastsætter udvælgelseskriterierne (beslutning 90/342/EØF) en udelukkelse af følgende investeringer:

- investeringer vedrørende forøgelse af afsætningskapaciteten for produkter, for hvilke der i de pågældende regioner er konstateret væsentlige tilbagekøb (i tilknytning til en overskudsproduktion) i de seneste tre år
- alle investeringer, der medfører en forøgelse af forarbejdningskapaciteten, undtagen hvis en tilsvarende kapacitet opgives i den samme virksomhed eller i andre bestemte virksomheder, eller undtagen for særlige produkter, for hvilke der har vist sig en væsentlig forøgelse af afsætningsmulighederne. Dette forbud gælder ikke i mål 1-regioner, for hvilke der har vist sig at være en kapacitetsmangel
- investeringer vedrørende produktion af tomatkoncentrat, flåede tomater, citrusfrugtsaft, ferskner i sukkerlage og pærer i sukkerlage, undtagen hvis de tager sigte på en ny forarbejdningskapacitet, der er mindst 20 % lavere den samlede tidligere kapacitet, der er blevet opgivet i den pågældende region.

De investeringer, der tages hensyn til ved ydelsen af støtte fra EUGFL, Udviklingssektionen, under forordningen, skal tage sigte på følgende:

- rationalisering og udvikling af konditioneringen, konserveringen, behandlingen, forarbejdningen samt genanvendelsen af biprodukter eller affald fra fremstillingen
- forbedring af afsætningen, herunder forbedring af prisdannelsens gennemsigtighed
- anvendelse af nye forarbejdningsteknikker, herunder udvikling af nye produkter og biprodukter eller åbning af nye markeder samt innovative investeringer
- en forbedring af produkternes kvalitet.

KOM(96) 247 endelig udg.

DOKUMENTER

DA

03

Katalognummer : CB-CO-96-256-DA-C

ISBN 92-78-04813-5

Kontoret for De Europæiske Fællesskabers Officielle Publikationer

L-2985 Luxembourg